

Att leva i ett kulturellt ingenmansland

En narrativ studie om hur hederskulturen präglar unga mäns
identitetsutveckling

Hanin Alehesnawi
Ilknur Bakirci

Examensarbete i socialt arbete 15 hp
Socionomprogrammet 210 hp
Maj 2020

Malmö Universitet
Hälsa och samhälle
205 06 Malmö

To live in a cultural no man's land

A narrative study of how young men's identity is affected by a culture of honor

Hanin Alehesnawi & Ilknur Bakirci

Alehesnawi H & Bakirci I. To live in a cultural no-man's land. A narrative study of how male identity is affected by a culture of honor. *Degree project in Social work 15 credits*. Malmö University: Faculty of Health and Society, Department of Social work, 2020.

Honour-related violence and oppression is a global problem that affects an enormous number of people. Identity formation is a critical development stage for young people and can be even more problematic when living in an honour-related culture within a modern-day Scandinavia. In this thesis, we focus on the narratives of two young men who highlight the complexity of living across two distinct cultural contexts, a parallel society in other words. We used narrative analysis to examine two autobiographies; one from a Danish setting, the other from a Swedish one. The study set out to examine what an honour culture is and how it affected the lives of the young men who tell their story. Our analysis shows that young men are also exposed to violence and oppression. As a result, they may suffer from various stresses, both physical and psychological, in the form of abuse, forced marriage and compulsory role assignments in the family and broader community. The study provides a clear picture of how life in a parallel society can turn out for young men and how their identity is affected in the process. Furthermore, our study highlights the lived experiences of the young men and examines the resilience required to break away from a culture that undermines one's ability to live an independent life.

Keywords: Honor related violence and oppression, honor culture, identity, young men, masculinity.

Till att börja med

vill vi ta tillfället i akt och tacka en del personer som har varit viktiga för oss under uppsatsskrivandet, utan dessa personer hade detta examensarbete inte varit möjligt att slutföra. Först vill vi rikta ett stort tack till vår handledare Michael Wallengren Lynch som har bistått oss med innehållsrik handledning och konstruktiv feedback. Vi vill även tacka varandra för det goda samarbetet vi har haft, samt den oförglömliga tiden vi tillbringade tillsammans under skrivandets gång. Sist men inte minst, vill vi tacka våra familjer för deras förståelse, tålamod och uppmuntran. Tack till er alla!

Hanin Alehesnawi & Ilknur Bakirci, 28 maj 2020

Innehållsförteckning

Kapitel 1	7
1.1 Inledning	7
1.1.1 Otillräckliga kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck.....	7
1.1.2 Hederns kollektiva dimension	7
1.1.3 Skilda könsroller samt förväntningar.....	8
1.1.4 Familjens ansvar i relation till svensk lagstiftning.....	8
1.1.5 Problemformulering.....	9
1.1.6 Syfte	10
1.1.7 Frågeställningar	10
1.1.8 Relevans för socialt arbete	10
1.1.9 Avgränsning	11
Kapitel 2	12
2.1 Kunskapsöversikt	12
2.2 Att leva i två olika kulturer	12
Den patriarkala familjestrukturen i ett västerländskt samhälle.....	12
Kulturkrock	13
Livet i det parallella samhället.....	14
2.3 Vad HRV kan innebära för konsekvenser	15
Identitet i kris hos ungdomar med utländsk bakgrund	15
Psykiska- samt fysiska besvär till följd av HRV	16
2.4 Insatsernas paradox	17
Komplexa bedömningar	17
Adekvata insatser	18
Kapitel 3	19
3.1 Metod & metodologiska överväganden	19
3.1.1 Val av metod.....	19
3.2 Narrativ metod	19
3.3 Datainsamling.....	20
3.4 Urval	21
3.5 Böckernas handling	21
Ahmad Mahmoud - <i>Om att överleva: ett vittnesmål om hedersvåld och förtryck</i>	21

Arkan Asaad - <i>Stjärnlösa nätter</i>	21
3.6 Analys av vår empiri	22
3.7 Reliabilitet, generaliserbarhet & validitet	22
3.8 Forskningsetiska överväganden	23
3.9 Arbetsfördelning.....	23
Kapitel 4.....	24
4.1 Teoretiska utgångspunkter	24
4.2 Personlig och social identitet	24
Personlig identitetsutveckling	24
Utvecklingskonflikt i identitetsutvecklingen	25
Social identitetsutveckling.....	25
4.3 Skam	27
Skammens innebörd.....	27
Manlighet och skam	27
4.4 Coping.....	28
Innebörden av coping.....	28
Copingstrategier.....	29
Kapitel 5.....	30
5.1 Resultat & analys	30
5.2 Ahmad Mahmoud.....	30
5.2.1 Identitet	30
Den patriarkala familjestrukturen	30
En mångfacetterad och komplex identitet.....	31
Att falla offer för den skeva bilden av maskulinitet	31
Starka inslag av social kontroll	33
5.2.2 Parallellsamhället	34
Ett liv präglad av splittring, svek & oförmåga	34
Allt för familjen.....	34
Ett kollektivt beslut.....	35
Familjen och gemenskapen mot individen och vännerna.....	35
5.2.3 Myndigheterna/samhällets stöd	36
Problem med att anpassa sig i majoritetssamhället	36
Insatser för att skapa ett självständigt liv.....	37
Emancipation.....	37
5.3 Arkan Asaad	38
5.3.1 Identitet.....	38

Att tvingas in i en roll.....	38
Identitetsförvirring	40
Essentiella aspekter för identitetsutvecklingen.....	41
Vändpunkten	41
5.3.2 Parallelsamhälle	42
Starka inslag av social kontroll	42
Skammens påtagliga inverkan	43
Upplevelser av en främmande miljö	43
En begränsad valmöjlighet	44
5.3.3 Myndigheter/samhällets stöd	44
Myndigheternas bemötande.....	44
Kapitel 6.....	47
6.1 Avslutande diskussion	47
6.2 Rekommendation till fortsatt forskning.....	48
Källförteckning	49
Bilaga 1 – Analys av empiri.....	52

Kapitel 1

1.1 Inledning

1.1.1 Otillräckliga kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck

Schlytter och Rexvid (2017) skriver att pojkar och unga män som växer upp i Norden, i en kontext som styrs av hedersrelaterade normer och värderingar, kan ha dubbla roller som potentiella förövare och offer. Dock påpekar författarna att det fortfarande är ett föga beforskat ämne. Författarna nämner att hedersmord började stiga märkbart i Europa sedan 1900-talet, där det första (kvinnliga) fallet Maisam Sara Abed Ali noterades år 1996 i Sverige. Inledningsvis var majoriteten av de kända offren flickor samt unga kvinnor. År 2005 synliggjordes det första manliga offret Abbas Rezai som mördades av sin flickväsns föräldrar och år 2012 fick ytterligare ett fall av hedersmord uppmärksamhet när Mustafa Hasnawi mördades. De manliga offren Rezai och Hasnawi mördades till följd utav att de ansågs ha kränkt sina flickvänsners familjs heder. Kort efter mordet på Hasnawi mördades Maria Barin på grund av att hon flydde från ett tvångsäktenskap. Samtliga fyra mord hade sin grund i heder, dock blev mordet på Barin oerhört uppmärksammat i massmedia, men inte mordet på Hasnawi trots att dessa mördades inom ett kort varsel efter varandra. En anledning till att Hasnawi inte framhövdes i media var att mordet inte förstods vara ett hedersmord (Schlytter & Rexvid, 2017).

Under en längre tid negligerades hedersmord i Sverige, ytterligare medförde otillräckliga kunskaper om kulturen att fall av misstänkta hedersmord blev bristfälligt utredda i Sverige eller rubricerades som "vanliga" mord. Så småningom har det skett en viss förändring, i synnerhet har socialtjänsten, politiker, polisen och i viss mån även allmänheten börjat förstå den komplexa bilden av hederskulturen. Svårigheten som fortfarande förekommer är att individer vill visa tolerans och respekt mot andra kulturer för att inte bli stämplade som främlingsfientliga eller fördomsfulla, dock medför detta att problem förknippad med hedersvåld inte tas itu med. Emellertid har en större vikt lagts på att studera fenomenet vetenskapligt för att hitta adekvata sätt att möta och ta hand om de drabbade. Ändock finns det fortfarande stora behov av att studera de socialpsykologiska aspekterna av familjenätverket i samband med *hedersrelaterat våld och förtryck* (HRV) för att förstå den kollektiva aspekten mot individen (Hussein, 2017).

1.1.2 Hederns kollektiva dimension

Det är inte alltid självklart vad som menas med begreppet *hederskultur*, det är ett komplext begrepp som kan ha varierande innebörd för olika individer. Det är även viktigt att lyfta fram att formerna för och graden av manlig maktutövning, kontroll över kvinnor och betydelsen av hedersetik kan se olika ut. Detta kan variera mellan traditionella och moderna familjer, mellan icke-religiösa och religiösa grupper, mellan den yngre och äldre generationen och beroende på om familjen bor på landsbygden eller i storstaden. Dock förekommer vanligtvis en mer liberal syn hos yngre människor, icke-religiösa grupper och den urbaniserade moderna medelklassen. Ytterligare kan skillnader i attityden till hedersrelaterat våld inom familjen mellan Sverige och mellanöstern förklaras med bakgrund i familjestrukturens olikheter vilket i sin tur grundar sig på socioekonomiska och demografiska faktorer. Däremot skall det inte kringgåas att hedersvåld *är* en kollektiv handling i den bemärkelsen att våldet stöds av andra i syfte att "köpa tillbaka" sin heder (Darvishpour, 2010).

Wikan (2009) nämner hur hederns kollektiva dimension ser till att individens skam blir allas skam. Mer ingående handlar det om att vanhedern kan drabba hela familjen eller släkten. Författaren skriver om att hedern har både en yttre- och en inre dimension där *respekt* är nyckelordet, respekt i egna och andras ögon. Således ligger heder inte i handlingen eller gärningen, i fakta eller realiteterna utan snarare i den *bild* av saken som förmedlas i offentligheten. Hederns gestalt är i huvudsak ryktesspridningen (Wikans, 2009).

1.1.3 Skilda könsroller samt förväntningar

Till följd av hederskulturen existerar det olika roller samt uppgifter i samhället, livet och familjen beroende på vilket kön individen föds in i. Följaktligen leder det till skilda könsroller och olika förväntningar. Flickor och pojkar fostras tidigt in i olika roller för att de skall lära sig hur en flicka respektive en pojke skall bete sig enligt normerna. Mot den bakgrunden kan effekten bli att flickorna blir alltmer hjälplösa, osjälvständiga och timida. Pojkar däremot får pressen att de skall vara modiga, tuffa och aldrig visa svaghet. Vidare skall pojkarna agera som familjens övervakningssystem. Trots skillnaderna i de förväntade beteendet mellan könen finns det gemensamma drag, närmare bestämt handlar det om att de skall lära sig att lojalitet och tacksamhet mot familjen och kollektivet är essentiellt. Tonvikt ligger även på att lägga sina individuella behov åt sidan och att de religiösa och kulturella traditionerna ska genomsyra individens liv, ett resultat av detta är att ungdomarna kan bli tvingade till att ingå arrangerade äktenskap (Hussein, 2020). Baladiz (2009) skriver om att de aktiva utövarna av förtrycket många gånger är de unga män som är uppväxta med hedersnormer. De kvinnliga familjemedlemmarna kontrolleras samt hotas med våld om de bryter mot normerna. Dock understryker författaren att allt fler pojkar upplever föräldrarnas krav, förväntningar samt hedersnormerna som oerhört påfrestande och till följd därav mår psykiskt dåligt (Baladiz, 2009).

1.1.4 Familjens ansvar i relation till svensk lagstiftning

Familjen har en central funktion i samhället vad gäller barns- och ungas livsvillkor (Baianstovu, m.fl. 2019). Enligt 6 kap. 1§ i *Föräldrabalk*, (SFS 1949–381) skall föräldrarna tillförsäkra barnet en god fostran med trygghet och omvårdnad (Sveriges riksdag, 1949). Ändock förekommer problematiken kring att familjen i svensk lagstiftning betraktas som samhällets minsta enhet (Baianstovu, m.fl. 2019). Detta innebär trots att familjen har det primära ansvaret för barnet, har socialnämnden det *yttersta* och är skyldig att agera när barnets behov inte tillgodoses av familjen i enlighet med 5 kap. 1§ i *Socialtjänstlag (SoL)*, (SFS 2001:453). När socialnämnden får kännedom om att ett barn far illa eller riskerar att fara illa skall en utredning genast inledas och lämpliga insatser föreslås, såvitt misstanken är befogad, vidare skall utredningen samt insatserna huvudsakligen vara frivilliga enligt 11 kap. 1§, SoL (Sveriges riksdag, 2001). Likvisst, kan socialnämnden med hjälp av *lag (SFS 1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)*, agera mot vederbörandes vilja när frivilligheten inte kan tillämpas, målet med ingripandet blir att den drabbade får det skydd och stöd den behöver (Sveriges riksdag, 1990). Ytterligare har familjen enligt informationsskyldigheten i *lag (SFS 2009:400) om Offentlighets- och sekretesslag (OSL)* rätt till insyn i allt som rör barnets handläggning i ärenden. Men kan med stöd av 12 kap. 3§ OSL förlora den rätten när ärendet har klassificerats som HRV av socialnämnden. I hedersrelaterade ärenden är det oerhört viktigt att tillämpa bestämmelsen i 26 kap. 2§ OSL som understryker att familjen inte skall ges information gällande barnets ärende eller vart barnet är placerad (Sveriges riksdag, 2009).

Vidare styrs Sverige utifrån ett demokratiskt system som syftar till alla människors delaktighet. Detta system fördelar makt till alla individer för att frambringa rättvisa människor emellan. Från demokratins praktiska behov har de mänskliga rättigheterna uppstått. För att demokratin skall fungera måste personerna som är med ha specifika rättigheter, mer ingående kan det exempelvis handla om yttrandefrihet, rätten till skydd mot övergrepp, vem hen vill leva med eller vilken utbildning personen vill studera (Grutzky, 2009). I lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som gäller alla barn under 18 år (artikel 1) går det tydligt att utläsa hur konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn de rättigheter som anges i lagen utan någon åtskillnad av något slag, exempelvis i ras, kön, religion, etniska eller sociala ursprung (artikel 2.1), (Sveriges riksdag, 2018).

Ytterligare uttrycker lagen att konventionsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av bestraffning eller diskriminering med bakgrund i föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, tro, uttryckta åsikter eller verksamhet (artikel 2.2). Alla lämpliga åtgärder skall tas av konventionsstaterna för att upprätthålla de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som erkänns i barnkonventionen (artikel 4). Ytterligare lyfter barnkonventionen fram att barn skall skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, övergrepp, misshandel eller utnyttjande (artikel 19.1), (Sveriges riksdag, 2018). Realiteten ser dock annorlunda ut då det finns barn och ungdomar som är fast i hedersrelaterade normer och värderingar. Idag är det lika många pojkar som flickor som växer upp under sådana problematiska villkor. En stor del av killar som lever i hederskulturer hamnar i situationer där målet är att kontrollera sin syster samt sina kusiner i såväl skolan som i fritiden, en handling som går emot vissa av pojkarnas egna vilja. Avsikten med övervakningen är att flickorna skall granskas att de inte umgås med killar eller har en pojkvän (Schlytter & Rexvid, 2016). Sexualitet är det som främst tyglas inom hederskulturen, i synnerhet handlar det om att iakttä vem familjens och släktens medlemmar pratar med, personens klädstil, hur de betar sig samt vad de intresserar sig för. Målet är att hela personens identitet skall skärskådas (Grutzky & Åberg, 2013).

1.1.5 Problemformulering

HRV är ett globalt problem som drabbar oerhört många personer världen runt. Flickor och kvinnor uppmärksammas i större utsträckning än vad pojkar och unga män gör. Trots att problemet är globalt och drabbar många personer, existerar det stor kunskapsbrist hos yrkesverksamma inom socialtjänsten om hur även pojkar är offer för problemet. I sällsynta fall synliggör socialtjänsten pojkarna i den dubbla roll som de kan ha; som offer och förövare. Bristen på kunskap medför att det enbart i enstaka fall resulterar i att pojkar blir omhändertagna med anledning av att de utsätts för HRV. I utredningar med en kontext i HRV läggs en stor vikt på att notera flickornas situation utan att det riktas någon större uppmärksamhet mot pojkarna. Därav missas viktiga insatser till de pojkar som blir tvingade att utöva förtrycket (Schlytter & Rexvid, 2016).

Ytterligare problematisk aspekt är hur tolerans har uppstått inom svensk politik samt inom myndighetsutövning mot intolerabla värderingar som hederskulturen. Detta har medfört att barn från minoritetsgrupper och i hederskulturer behandlas annorlunda med andra förväntningar. Detta agerar som en ny typ av rasism, att individer skapar en "förståelse" för en kultur och blundar för de bekymmersamma situationerna som uppstår för de drabbade. Härav följer att människor cementerar samhällsområden med värderingar som resten av befolkningen inte vill veta av. Effekten blir att priset behöver betalas av den individ som granskas av hederns

repressiva normsystem. Detta sker i en välfärdsstat som har skapat ett skyddsnät under individer (Grutzky & Åberg, 2013).

Ett annat problem som måste uppmärksammas inom kontexten av HRV är hur det för ungdomar kan uppstå förvirring när de söker sin identitet i vårt moderna samhälle. Denna konfusion tenderar att förstärkas ytterligare av de stora skillnaderna mellan den svenska- och den traditionella kulturen som är närvarande för individer med en utländsk bakgrund. Det är inte självklart hur invandrarungdomar hanterar "svenskheten" som en del av sin identitet. Med bakgrund i detta blir dessa ungdomars situation i ett ingenmansland oerhört komplex och därmed mycket viktig att lyfta fram för en djupare förståelse över deras situation (Wrangsjö, 2010).

Som vi har lyft fram utsätts även unga män för HRV, dock förekommer problematiken att denna målgrupp inte får någon större uppmärksamhet av berörda myndigheter. Det är ett problem som strider mot de demokratiska värderingarna samt berörda lagar. Det är lagar som har utvecklats för att stödja och verka för individens välbefinnande. Verkligheten ser dock annorlunda ut och det finns flertal hinder som står i vägen för ett djupgående arbete mot förtrycket. Mot denna bakgrund anser vi att det är angeläget att ägna vårt examensarbete åt att närmare undersöka unga mäns utsatthet med HRV för att bidra med genomgripande kunskap.

1.1.6 Syfte

Vår ambition med examensarbetet är att förstå hedersrelaterat våld och förtryck från unga mäns perspektiv som har växt upp i ett parallellsamhälle. Genom att analysera livsberättelser syftar vi till att belysa den komplexa verkligheten på en samhällelig- samt personlig nivå för de berörda unga männen.

1.1.7 Frågeställningar

Utifrån en narrativ analys vill vi undersöka följande frågeställningar:

- *Vad är hedersrelaterat våld och förtryck, samt i vilka former förekommer de?*
- *Vilka hinder står i vägen för en identitetsutveckling hos unga män som lever i en hederskultur i ett västerländskt samhälle?*

1.1.8 Relevans för socialt arbete

Regeringen och myndigheterna har arbetat för att minska hedersvåldet, emellertid har arbetet inte alltid varit lika framgångsrikt. Det återstår mycket att göra och det förekommer alltid hinder och svårigheter som måste övervinnas. Det existerar stora skillnader i kunskapsnivån om HRV över landet, både i de enskilda kommunerna liksom hos organisationer och myndigheter. Följaktligen riskerar många hjälpsökande att bli felaktigt bemötta och äventyrar att inte få de insatser och den hjälpen de behöver samt har rätt till. Ytterligare kan kunskapsbristen resultera i en dålig samverkan mellan institutioner (Husseini, 2017).

Vidare är det inte tydligt hur invandrarungdomar handskas med "svenskheten" som en del av sin identitet samt pendlandet mellan det traditionella- och välfärdssamhället (Wrangsjö, 2010). Av detta skäl blir det essentiellt att de yrkesverksamma som kommer i kontakt med målgruppen skall få den kunskap som är nödvändig för ett främjande arbete mot HRV. Vidare blir kunskapen oerhört viktig för yrkesverksamma som möter individer som både är förövare och offer för problematiken. Därmed kan en större förståelse skapas för vad som står på spel för

människor som utsätts för denna typ av svårighet och därigenom kunna ge en adekvat insats. Av detta skäl anser vi att vår undersökning är ytterst relevant för det sociala arbetet och i specifikt för yrkesverksamma som kommer i kontakt med unga män som har fallit offer för HRV.

1.1.9 Avgränsning

I denna studie har vi valt att avgränsa oss till att enbart undersöka unga mäns utsatthet i hederskulturen. Vår avsikt är inte att negligera flickors situation inom en sådan kultur, däremot finner vi det väsentligt att även belysa den komplexa bilden som förekommer där även unga män upplever problem med att leva upp till hedersnormerna samt hur det i sin tur påverkar deras identitet. Detta anser vi blir väsentligt då både pojkars samt flickors situation inom HRV skall uppmärksammas. Det är även essentiellt att understryka att det inte finns ett specifikt land som enbart styrs utifrån en hederskultur utan precis som Hussein (2017) skriver är hedersvåld ett internationellt problem men praktiseras framförallt i Nordafrika samt i Väst- och Sydasien, dit även mellanöstern inräknas (Hussein, 2017). Därmed väljer vi att inte belysa unga män från ett specifikt land utan istället påvisa variationen av härkomst.

Kapitel 2

2.1 Kunskapsöversikt

Arbetets kunskapsöversikt kommer att redovisa befintlig forskning om HRV som är relevant för vårt syfte samt frågeställningar. Forskningen som presenteras är i form av litteratur samt vetenskapliga artiklar. Genom denna redovisning av kunskapsläget blir det möjligt att fördjupa oss ytterligare kring vilka hinder som står i vägen för en identitetsutveckling hos unga män som lever i en hederskultur i ett västerländskt samhälle. Kapitlet kommer inledas med berörd forskning kring att “att leva i två olika kulturer” som därefter kommer att mynna ut i “vad HRV kan innebära för konsekvenser” och slutligen “insatsernas paradox”.

2.2 Att leva i två olika kulturer

Den patriarkala familjestrukturen i ett västerländskt samhälle

Darvishpour (2010) förklarar hur familjeordningen utifrån ett traditionellt och ett patriarkalt mönster kan se ut. Ordningen kan illustreras med en pyramid där mannen är i toppen, kvinnan underordnad mannen och slutligen sonen med högre status än dottern som således befinner sig längst ner. Författaren förklarar att invandringen medför till att “pyramiden” inte längre blir giltig. Förhållanden får en annan form när maktbalansen i familjerelationer och kontrollen över viktiga resurser förändras. Det pågår ständigt en makt- och kulturkonflikt samt ett kompromissande i relationerna mellan mannen, kvinnan och barnen. I en del fall kan det leda till att män kan känna sig hotade och marginaliserade medan i andra situationer kan det resultera i att familjemedlemmarna blir jämställda (Darvishpour, 2010).

För män som har emigrerat från länder med hårdare patriarkala strukturer kan drastiska förändringar upplevas efter invandring, i specifikt med hänsyn till genusrelationer och den manliga identiteten. Det är viktigt att understryka att män med invandrarbakgrund är olika, det finns allt ifrån förespråkare för traditionella patriarkala värderingar till feminister. Män som kommer från andra länder utgör därmed inte en homogen grupp. Närmare bestämt hör deras synsätt kring könsroller samman med deras: ålder, sexuella läggning, klasstillhörighet, kulturella bakgrund, utbildning och ställning i samhället. Hedersproblematiken bör därmed ses utifrån ett flertal perspektiv istället för att fokusera på kulturella särdrag. För många invandrare innebär migration stora förändringar och utmaningar, exempelvis skapas inte männens position och attityder i det nya landet enbart av de socioekonomiska förutsättningarna utan även av majoritetssamhällets bemötande. Samtidigt kan det noteras att mäns attityd till maskulinitet bottnar inte enbart i majoritetssamhällets konstruktion av “invandarmän”. För många män är det istället svårt att “ta ut sin position” i det nya samhället (Darvishpour, 2014).

Darvishpour (2014) skriver hur generationskonflikter inom familjer kan vara ett resultat av ungdomarnas frigörelseprocess från sina föräldrar. För en del familjer med utländsk härkomst kan konflikterna vara större med anledning i att ungdomarna kan vara mer motiverade och ha en bättre vilja till integration medan många invandrarföräldrar är misstroga till att deras barn “försvenskas”. Den första invandragenerationen har ofta svårigheter med att anpassa sig till nya normer, vilket många gånger inte är likadant för barnen. I bästa fall kan barnen föra in det nya samhällets värderingar i hemmet och kan bidra till socialisation av sina föräldrar.

Följaktligen finns en större chans att det nya samhällets normer och lagar stödjer barnens rättigheter för en ökad inflytande. För ungdomar, i synnerhet hos pojkar med utländsk bakgrund kan den upplevda sociala exkluderingen och diskrimineringen i majoritetssamhället leda till en förstärkning av deras etniska identifikation. Det kan även skapa legitimitet för att patriarkala värderingar tar en allt större plats. Den sociala exkluderingen och diskrimineringen kan även resultera i att somliga av ungdomarna väljer att placera sig utanför familjens och samhällets normer för att istället bilda ett eget normsystem (Darvishpour, 2014).

Ytterligare skriver Darvishpour (2010) om att många pojkar med invandrarbakgrund kan stå i konflikt med å ena sidan kravet från föräldrarna och å andra sidan samhällets krav. Det är viktigt att återigen betona hur även denna målgruppen drabbas av hederstänkande; pojkarna kan vara de som utsätts för HRV och kan även vara de som *tvingas* utöva kontroll över familjemedlemmar. Författaren menar att problemet med HRV måste ses utifrån ett mångdimensionellt perspektiv som tar hänsyn till faktorer såsom migration, kultur, kön, klass samt de maktförskjutningar som förekommer inom familjen efter invandringen. Maktförlusten hos männen kan skapa en betydelsefull förståelse för mekanismerna bakom det hedersrelaterade våldet (Darvishpour, 2010).

För unga "invandrare" kan samhällets stämpling och stigmatisering leda till att de får en negativ bild på sig själva och/eller samhället. Därtill kan många invandrapojkar känna sig pressade att reproducera föräldrarnas syn på den traditionella maskuliniteten. Omgivningens uppfattning av unga män med utländsk härkomst som problem kan leda till bristande lojalitet samt en påverkan på deras identitet. Följaktligen kan pojkarna ta ett avstånd från majoritetssamhället som betraktar dem som problem. Men enbart en ensidig betoning på diskriminering och endast fokus på majoritetssamhällets bemötande kan medföra att det kulturella bagaget underskattas som kan ha en stor inverkan på konstruktionen av maskulinitet bland pojkar med utländsk härkomst (Darvishpour, 2014).

Kulturkrock

Hussein (2017) skriver om kulturkrockar och vad det innebär för individer med invandrarbakgrund. Författaren understryker att en individ kan uppleva kulturkrockar när hen befinner sig i en främmande miljö där ens egna kulturella seder och vanor inte kan förstå, förklara och förutse andra människors handlande. Därav sker kulturkrockar när exempelvis invandrare stöter på nya beteendemönster och attityder som upplevs som främmande för individen. Härav följer att det kan uppkomma en inre splittring och konflikt. Vidare skriver författaren att en individs kulturella referensramar som styr hens förhållningssätt till omvärlden kan bli problematiskt när personen kommer i kontakt med ett samhälle som har annorlunda referensramar. Detta leder till att individen behöver utveckla strategier för att tillämpa de gamla referensramarna till det nya samhällets referensramar. Kulturkrock i praktiken skulle exempelvis kunna yttra sig i att vissa föräldrar inte vill att barnen skall delta i undervisning som anses vara provocativa, detta kan vara simlektioner, sex- och samlevnadsundervisning och gymnastik (Hussein, 2017).

Kulturkrocken upplevs enligt Hussein (2017) allra starkast av invandrarbarnen som tvingas leva i två olika kulturer; den ena där stränga moralsystem är i fokus och den andra med helt andra normer och värderingar. För dessa ungdomar skapas det en form av yttre och inre konflikt av att leva i två världar, det går att liknas vid en typ av pendel som konstant färdas fram och tillbaka mellan två extrempunkter. Detta kan leda till att ungdomarna inte kan förankra sig helt till en kultur utan tvingas röra sig mellan den patriarkala kulturen och den individualistiska jämlikhetskulturen. Marginalpositionen innebär att personen befinner sig mellan flera norm-

och värdesystem, följderna blir att individen inte riktigt hör hemma i något system och att en inre dubbelhet samt kluvenhet uppstår. Detta skapar ytterligare stress, rotlöshet, osäkerhet och en identitetskris. Ytterligare kan många invandrarbarn drabbas av dubbel ensamhet vilket grundar sig i att barnen har med sig värdefull kunskap hemifrån som dock inte tas tillvara på med anledning att den är alltför kulturspecifik och annorlunda. Vidare kan barnen inte dela med sig av kunskaperna som de har fått från skolan då exempelvis föräldrarna inte är intresserade. Följaktligen skapas en ständig kamp för att hitta balansen mellan en stark bundenhet till hemlandstraditionerna och de krav som det nya samhället ställer på ungdomarna (Hussein, 2017).

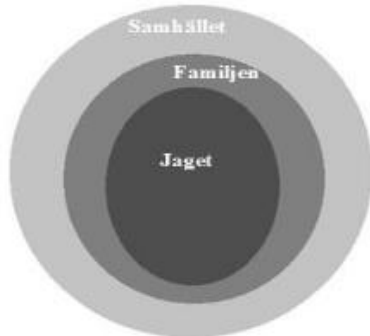
Hussein (2020) skriver att den västerländska kulturen upplevs oftast som ett hot för föräldrar i hederskulturen. Således uppstår kulturkrock inom familjen som medför att ett avstånd skapas mellan barn och föräldrar, följligen försvaras en dialog mellan generationer. Strävan av kontroll från föräldrarnas sida förstärks av segregerade bostadsområden samt bristande integration. Härav följer att subkulturer med annorlunda normer kring barnuppfostran, religion och livsstil uppstår. Författaren nämner att en lösning hade kunnat vara att svenska skolan tar rollen för att ge barn och ungdomar som lever i hedersnormer redskap så att de inte blir kopior av sina föräldrars gamla patriarkala hederskultur (Hussein, 2020). Vidare understryker Grutzky och Åberg (2013) hur bristen på överblick och inflytande i de segregerade samhällena ofta definieras som ett mångkulturellt problem. Författarna menar att detta leder till att i de mångkulturella diskussionerna förväntas individer inte ta ställning med anledning i att allting anses vara lika mycket värt (Grutzky & Åberg, 2013).

Livet i det parallella samhället

Schlytter och Rexvid (2017) skriver om hur *parallellsamhället* kan beskrivas som ett "samhälle" som styrs utifrån sina egna lagar och regler som är baserade på: social kontroll, våld, äktenskap, kollektiv uppfostran, heder och skam. Genom en sträng kollektiv kontroll hindras den individuella friheten samt personliga utvecklingen. Författarna understryker att den kollektivistiska mentaliteten med hederskultur inte per automatik bryter ihop och ger personerna individuella rättigheter och frihet när familjen flyttar till ett samhälle som har en stark individualistisk kultur. Utan det finns starka krafter som vill skapa stängda samhällen, dessa styrs av den kollektiva mentaliteten där hederskulturella normer och värderingar råder. Oftast är det männen som är de främsta motståndarna till förändring med förklaring i att de vill bevara sina privilegier (Schlytter & Rexvid, 2017).

I figuren nedan som är hämtad från boken *I hederns skugga* (2009) skriven av Baladiz Dilek, illustrerar Baladiz (2009) skillnaden mellan ett parallellsamhälle och det svenska majoritetssamhället. I figuren kan vi tydligt utläsa hur det svenska majoritetssamhället betonar självständighet där individen är centrerad, vilket är en distinkt skillnad om vi ser på det gruppcentrerade samhället som oftast är underordnad den etniska gruppens värderingar. Därmed kan det bli oerhört problematiskt för ungdomar som befinner sig mellan två samhällen eftersom de får dubbla budskap från sin omgivning. Hemma prioriteras familjens välbefinnande och för att inte vanhedra familjen måste ungdomarna underordna sig den etniska gruppen. Dessa ungdomar möts av att familjen är en helhet och de är enbart en del av helheten. I det svenska majoritetssamhället möts de istället av individcentrerat perspektiv där betoning ligger på välbefinnande, självständighet och rätten till frihet (Baladiz, 2009).

Det svenska majoritetssamhället

Samhällen med hedersnormer

Baladiz, Dilek "I hederns skugga" 2009 s. 11

2.3 Vad HRV kan innebära för konsekvenser

Identitet i kris hos ungdomar med utländsk bakgrund

Sjögren (2003) skriver om det stora mentala och psykologiska arbetet personer som gått igenom utvandrings- och invandringsprocessen behöver genomgå för att bygga upp en säker identitet i det nya landet. För ungdomar födda i Sverige fast med en annan kulturell bakgrund kan uppdelningen mellan "svenskar" och "invandrare" medföra i ett stigmatiserande utanförskap. Emellertid menar författaren att kulturen aldrig helt kan förklara en människas attityder och beteende, utan flertal aspekter behöver vägas in såsom individens medfödda personliga egenskaper, karaktärsdrag barnet tillskrivs i hemmet, människans syn på sig själv i relation till den omgivande världen och de samhällsvillkor som råder vid den tid och plats där individen lever. Ytterligare understryker författaren att kulturer har olika sätt att betona vissa personlighetsdrag medan andra egenskaper avvisas (Sjögren, 2003).

Lewin och Lewin (2003) förklarar varför heder har fått en stor plats hos vissa invandrargrupper. Författarna menar att den gruppbaseade identiteten och skamkulturen är utmärkande i sådana grupper. När individer lever i en skamkultur styrs den sociala kontrollen utanför individen, det vill säga i gruppen. Här ligger en central vikt på att inte "tappa ansiktet" inför andra. Detta skiljer sig från Sverige som domineras av en individualistisk skuldkultur där individen har ett personligt ansvar för sina handlingar. Den sociala kontrollen styrs i sådana kulturer av samvetet och rädslan för den skuld som ångesten skapar. Författarna skriver om att det moderna samhället inte längre erbjuder en tydlig föreskriven identitet att ta till sig. För män med utländsk bakgrund förorsakar detta att de blir splittrade av det stora utbudet av bilder på manlighet som existerar i det moderna samhället. För ungdomar med utländsk bakgrund kan det även resultera i att det uppstår en förvirring när de inte har en person att identifiera sig med. Här kan det uppstå en kluvenhet, att de stundvis blir tvungna att bete sig utifrån en "traditionell mansroll" fastän de inombords har en önskan att inte alls vara som männen i familjen eller som i den egna etniska gruppen. Således uppstår problem med utvecklandet av den egna identiteten (Lewin & Lewin, 2003).

Hos somliga första generationens invandrare, i synnerhet hos män, har det blivit ännu viktigare att värna om den gruppbaseade identiteten. Hos denna målgrupp förlorar identitet all sin flexibilitet och istället skapas ett skyddande kulturellt pansar i en social osäkerhetssituation.

Däremot är problemet för invandrarungdomar inte densamma som föräldragenerationen möter. Här handlar utanförskapet inte om arbetslöshet, bristande kunskaper i svenska eller problematiken i att förstå det svenska samhället och dess norm- samt värdesystem. Utan istället ligger svårigheten i att antingen leva bland/mellan två kulturer eller helt avskilja sig med en kultur och därmed utveckla ett utanförskap. Dessa ungdomar behöver inte fler kurser i "svenskhet" utan istället bör fokus ligga på insatser som gör det möjligt att bryta den instängdhet som är framträdande i den gruppbaseade identiteten. En dialog behöver utvecklas och tillsammans skapa förutsättningar för att deras kulturella, sociala och existentiella villkor blir synliga. Trots det patriarkala förtrycket som är tydligt i en hederskultur behöver vårt samhälle inse att även pojkar är offer för diskriminering, fördomar och segregation. Det patriarkala generationsbandet kan kapas om dessa pojkar internaliserar den individbaseade människosynen och tar till sig en skuld- snarare än skambaserad moraluppfattning (Lewin & Lewin, 2003).

Psykiska- samt fysiska besvär till följd av HRV

Baianstovu, m.fl. (2019) skriver om hur påtagliga de psykiska- samt fysiska skadorna är för ungdomar som utsätts för HRV. I synnerhet tenderar det psykiska våldet sätta djupare spår än det fysiska. Författarna nämner att många av ungdomarna som har utsatts för våldet och förtrycket betonar den chock, förnedring, rädsla och maktlöshet de upplevt i situationerna. Vidare lyfter författarna även fram andra sociala, psykiska och ekonomiska följder av våldsutsattheten. Bland de psykiska följderna nämns bland annat diverse former av traumatisering, oro, ångest samt missbruks- och beroendeproblematik. Många av ungdomarna som har fallit offer för HRV har varit i kontakt med samhällsinsatser men tyvärr har deras problematik inte uppmärksammats tillräckligt. Många av ungdomarna har inte fått den hjälp som är nödvändig för att bearbeta eller behandla psykisk och emotionell problematik, exempelvis har tillstånd såsom *posttraumatiskt stressyndrom* (PTSD) förblivit obehandlad vilket har medfört i en försämrad möjlighet för ungdomarna att skapa ett autonomt liv (Baianstovu, m.fl. 2019).

Dyregrov (2010) skriver att PTSD uppstår vanligtvis till följd av ett trauma och sker hastigt och oförväntat, men att vissa händelser upprepar sig i någorlunda samma mönster som bland annat vid misshandel. Mer ingående handlar tillståndet om att personen i fråga får ofrivilliga påminnelser av den traumatiska händelsen som exempelvis kan bli triggad av ett ljud som påminner om traumat. Följaktligen kan starka känslor väckas till liv som personen inte kan kontrollera (Dyregrov, 2010). Schlytter och Rexvid (2017) betonar hur de känslor som uppkommer vid trauma är så pass starka att individen inte kan leva med de. Författarna klagör att de primära traumatiska händelserna är osynliga för den utsatte samt för andra och kan återkomma när personen är oförberedd. Det innebär att personen kan vara välfungerande och plötsligt hamna i ett annat tillstånd utan att förstå varför. Trauman kan vara kvar hos individen även om hen blir äldre (Schlytter och Rexvid, 2017).

Dyregrov (2010) poängterar att PTSD som uppkommer vid exempelvis HRV kan leda till andra typer av problem, bland annat fobier, beteendestörningar, depression eller starka skuld-känslor. Efterreaktionens varaktighet, omfattning och karaktär är beroende av huruvida individen exponeras för enstaka svåra händelser eller om hen utsätts för flertal traumatiska situationer. Den psykiska "apparaten" förändras inte i lika stor utsträckning vid enstaka svåra händelser som den gör vid upprepade situationer (*kumulativ trauma*) (Dyregrov, 2010). Det finns ytterligare en sorts trauma: *relationstrauma*, som uppstår när personen vanligen utsätts för våld av närstående, där det kan vara svårt för personen att ta sig ur situationen. När våldet sker i en "barn-föräldrar" relation medför den till en inlåsning för offret. Det innebär att det varken går

att göra motstånd eller att fly. När det gäller traumatisering som uppstår i “far-son” relation kan det vara oerhört svårt för sonen att divergera med anledning i att sonen ser sin far som överordnad. Författarna Schlytter och Rexvid (2017) konkluderar att upprepat våld kan konstruera en komplex form av trauma som kan ha en genomgripande inverkan på offrets mentala tillstånd (Schlytter och Rexvid, 2017). En aspekt som Dyregrov (2010) uppmärksammar handlar om att individen inte nödvändigtvis behöver vara offer för en allvarlig händelse för att bli traumatiserad. Många kan klara sig ypperligt bra både under och efter traumatiska händelser, det kan bli möjligt om de har en bra livssituation, en väl fungerande omgivning och tillräckligt med inre resurser (Dyregrov, 2010).

Baianstovu, m.fl. (2019) konstaterar att för ungdomar utsatta för HRV kan det medföra i svårigheter med att skapa och upprätthålla nära relationer. Detta har sin grund i den socialt kringkurna tillvaron inom hederskontext i kombination med erfarenheter av våld och kränkningar från närstående. För dessa ungdomar finns en tvekan att berätta något om sig själva eftersom erfarenheter av våld och förtryck är centrala i deras liv. Det finns en fasa för att avslöja ett icke-normativt och potentiellt stigmatiserande liv som verkar avvikande. Den tydliga rädslan påverkar stora delar av ungdomens liv; de allra närmaste relationerna men även möjligheterna att bli en del av sociala gemenskaper i exempelvis skolan och föreningar. Ungdomar som är utsatta för HRV lever oftast ett dubbelliv under lång tid innan de söker och får hjälp. Följderna av dubbellivet är flertal och påverkar allt ifrån identiteten och “jagkänslan” till omständigheter präglad av ytterligare våld och förtryck (Baianstovu, m.fl. 2019).

2.4 Insatsernas paradox

Komplexa bedömningar

Det finns olika krafter kring varför unga män fortfarande är fast i systemet av HRV. Författarna Schlytter och Rexvid (2017) understryker att det bland annat handlar om rädsla: det är farhåga för våld och för att bli utesluten. Det kan även ha sin förklaring i påföljder i form av skam och trauma. Här handlar det om att det omedvetna styr vardagen för att undvika nya förändringar eller att äldre traumaminnen väcks till liv. För att bryta mönstret behöver dessa unga män stöd och hjälp, det omgivande samhället blir härav viktig. Samhället behöver gripa in för att markera vad som är rätt och fel, detta kan exempelvis ske via LVU. Trots att LVU är en insats mot pojkarnas vilja, implementeras insatsen med målet att det skall vara bra mot pojkar och i detta fall även för att förhindra att de förtrycker sina systrar. Detta kan till synes vara en paradox: en insats mot hans vilja för att skapa möjligheter för systemns samt i förlängningen hans egen frihet (Schlytter & Rexvid, 2017).

Baianstovu, m.fl. (2019) påpekar att när ett barn har omhändertagits med stöd av LVU på grund av hedersrelaterade grunder är det av ytterst vikt att familjen inte tilldelas information gällande barnets ärende eller vistelse. Dock uppstår ett dilemma kring när undantaget från informationsskyldigheten kan tillämpas. Att informera familjen kan orsaka konsekvenser för det enskilda barnet, hen kan utsättas för fara och i värsta fall även för mord. Om familjen däremot inte får information gällande sitt barn, kan deras rättigheter inskränkas på felaktiga grunder. Enligt författarna bör myndigheterna agera och fatta det lämpliga beslutet med lyhördhet och anpassning efter klientens reella behov, och inte med utgångspunkt i individens religion, etnicitet eller bakgrund. Om socialnämnden fattar sina beslut med utgångspunkt i de nyssnämnda aspekterna kan det uppstå ett stort demokratiskt problem som urholkar lagstiftningens trovärdighet och ger upphov till diskriminering, samt även påverkar medborgarnas förtroende till samhällets myndigheter. Realiteten är dock att socialnämnden gör olika bedömningar gällande informationsskyldigheten, exempelvis verkställs inte vissa för att

inte utsätta barnet för någon fara, eftersom konsekvenserna som kan uppkomma för hen är ytterst allvarliga och i vissa avseenden kan det bli svårt att reparera i efterhand (Baianstovu, m.fl. 2019).

Adekvata insatser

Baianstovu, m.fl. (2019) understryker även hur våldsutsatta individer kan avstå från att söka hjälp med bakgrund i rädslan för diskriminering. Diskrimineringen tar sig oftast i uttryck genom stereotypa kopplingar mellan kultur och etnicitet. I specifikt gäller det män, hbtq-personer och kvinnor som inte lever upp till de traditionella köns- och rasnormer som associeras med hederskulturen. Följderna kan bli att personer som utsätts för HRV men som inte lever upp till den förväntade bilden erbjuds inadekvata insatser som grundar sig på fördomar och inte på individuella och reella behov. Ytterligare skriver författarna att unga män med invandrarbakgrund upplever att de utmålas som samhällsfarliga förövare och följaktligen tvingas försvara sig själva och sina familjer utåt. I synnerhet gäller detta unga män i segregerade bostadsområden med låg socioekonomisk status. Därmed går dessa tonårpojkar runt med känslan av att samhället bedömer dem som farliga (Baianstovu, m.fl. 2019).

Långsiktighet är i särklass den viktigaste faktorn för ett välfungerande stöd till utsatta för HRV. En viktig aspekt som yrkesverksamma behöver ha i åtanke är att många personer som har levt med förtryck, våld, begränsningar och kontroll inte har utvecklat den självständighet och de förmågor som krävs för att bygga upp ett autonomt liv utanför sina familjesammanhang. Det är ytterst viktigt att låta ungdomars individuella behov ligga till grund för de insatser som erbjuds. Därmed kan deras biologiska ålder vara missvisande i den bemärkelse att det förväntas ge en uppfattning om vilken grad av autonomi en person borde inneha. En annan aspekt som bör ses över är den isolering och ensamhet som i flertal fall blir konsekvensen då den utsatta för HRV bryter med hela sitt sociala nätverk. Sammantaget kan insatserna misslyckas med bakgrund i den ensamhet som ungdomen upplever i kombination med problematiken med att navigera sig i samhället samt den genomgående traumatiseringen. Följaktligen kan det leda till att ungdomen går hem till en våldssituation som kan eskalera ytterligare (Baianstovu, m.fl. 2019). Vidare är det även ytterst viktigt att pojkarna får adekvata insatser då de i framtiden kommer att bli samlevnadspartner, makar och pappor. Det är bland annat deras attityder gentemot varandra samt mot sina föräldrar, partner och släktingar som i slutändan kommer att forma deras barn (Wrangsjö, 2010).

Kapitel 3

3.1 Metod & metodologiska överväganden

Kapitlets innehåll avser att belysa vårt val av metod samt vilka förtjänster och begränsningar det har medfört för vår undersökning. Vi kommer även förklara hur vi har gjort vårt urval, en kort beskrivning kring de livsberättelser som vi ämnar att analysera samt de etiska aspekterna som har övervägts. Vidare följer en beskrivning avseende hur materialet har inhämtats, analyserats och avgränsats.

3.1.1 Val av metod

Vi har valt att utgå ifrån en *narrativ metod*. Johansson (2009) förklarar hur en narrativ metod är ett tillvägagångssätt för att samla in och analysera muntliga- eller skriftliga berättelser. För vår undersökning har vi valt att analysera skriftliga livsberättelser. Författaren förklarar hur livsberättelser är en skildring där individen väljer att lyfta fram sin tillvaro eller valda aspekter av sitt liv. Forskare som väljer att utgå ifrån detta tillvägagångssätt undersöker därmed olika teman och perspektiv över hur människor ger sina liv en mening och skapar identitet. Människans egna tolkning av sig själv sätts i centrum med all sin komplexitet (Johansson, 2009). Vi anser att detta blev en ypperlig metod för vårt arbete då vi ville förstå innebörden av HRV och hur unga mäns identitetsutveckling kan påverkas av en sådan kontext. Ytterligare anledningen bakom varför vi i synnerhet valde att studera livsberättelser och inte tillämpat en annan metod är på grund av ämnets känslighet. Initialt hade vi sedan tidigare kunskap kring hur pass känsligt ämnet om hederskultur är. Vår kännedom blev bekräftat utifrån den kunskapsöversikt som vi har lyft fram. Sålunda bestämde vi oss för att utgå från livsberättelser, där unga män som har fallit offer för HRV redan har belyst den komplexa bilden av en sådan kultur, samt vad det innebar för deras identitet.

3.2 Narrativ metod

Johansson (2009) betonar hur kärnan i en narrativ studie är i dess tolkande karaktär. Mer ingående handlar det om att systematiskt tolka andra människors tydning av sig själva och sin sociala värld. Härav följer att metoden är väl lämpad för studier av identitet och subjektivitet. Det finns även andra fördelar med vårt val av metod, författaren skriver om att det är en bra metod när forskare vill synliggöra människors livsvärld. Detta grundar sig i att berättelser artikulerar individens vardagserfarenheter och det skapar oftast en ordning i människors liv (Johansson, 2009). Hydén (1997) framhåller att det finns diverse former som berättelser kan uppträda i. Emellertid finns det viktiga och centrala drag som skapar en berättelse. Författaren nämner att det som är centralt för en berättelse är *händelser*, som inträffar i ett specifikt *sammanhang*, är *förorsakade* av något, *upplevda* av någon och slutligen som *framställs* av någon (Hydén, 1997). Sjöblom (2005) skriver om att det finns tre kriterier som utmärker en berättelse. Författaren nämner att det första kriteriet är att en narrativ berör händelser i det förflutna, andra kriteriet är att det måste vara möjligt att uppfatta en poäng i berättelsen och det sista kriteriet handlar om att en narrativ skall innehålla vissa strukturella element (Sjöblom, 2005).

Vi anser att metoden har fungerat bäst för vårt syfte med anledning att tillvägagångssättet har gjort det möjligt att åskådliggöra hur individer upplever sina subjektiva liv. Detta är ett perspektiv som Johansson (2009) nämner är den *självtvbiografiska aspekten*. Vidare har den narrativa metoden skapat bättre förutsättningar för att förstå målgruppens situation. Vårt val av metod har även medfört i att de som har varit tystade och marginaliserade har fått "sin röst" hörd. I vårt fall blev målsättningen att lyfta fram att även unga män kan falla offer för hederskulturen och dess krav (Johansson, 2009).

Det finns ett antal begränsningar som vi behövde ha i åtanke när vi valde den narrativa metoden. Vi fick agera utifrån ett tankesätt att det inte finns en enda sanning utan att varje berättelse står öppen för en mångfald av tolkningar. Detta är en utmärkande aspekt av en narrativ metod där den *tolkande* aktivitet är central vid analysen. Vid insamling av data var vi tvungna att reflektera kring följande frågor: vad betyder den här berättelsen, vilken mening har den och hur besvarar den våra frågeställningar. Detta kände vi var nödvändigt för att inte förlora fokus från att hitta data som skulle tillse undersökningens syfte. Emellertid var det viktigt för oss att lägga våra egna förväntningar och erfarenheter åt sidan och inte låta det styra vår analys (Johansson, 2009).

3.3 Datainsamling

Samtlig data som vi har lyft fram i vår inledning, problemformulering, kunskapsöversikt och teori har vi sökt och inhämtat via databasen *SwePub* och *Libsearch*. På SwePub och på Libsearch skrev vi in följande sökord:

SwePub	Libsearch
<ul style="list-style-type: none"> • Heder och samhälle • Maskulinitet • Skam • Gender • Samhälle Pojkar • Mäns heder 	<ul style="list-style-type: none"> • Coping • Identitet • Heder • Heder och pojkar • Barn trauma • Manlighet

Vid inhämtning av såväl böcker som artiklar har vi valt att exkludera forskning kring tjejer och unga kvinnor, och istället inkludera forskning om pojkar och unga män. Vår ambition har varit att hitta ny forskning kring det ämnet som vi ämnade att undersöka, detta för att bidra med en så trovärdig och aktuell bild av problemet som möjligt. Trots att vi enbart använde oss utav två databaser, upplever vi att de gav oss en mångfald av artiklar och litteratur med ingående information som var relevant för att besvara på vårt syfte och våra frågeställningar. Emellertid har vi även inhämtat relevanta lagar via Riksdagens hemsida för att påvisa komplexiteten kring hur det i realiteten ser ut i förhållande till de rådande lagarna. Ytterligare tillvägagångssätt för att införskaffa lämplig information har vi hämtat från Malmös- och Eslövs bibliotek. Sökning av artiklar, lagar och böcker har genomförts kontinuerligt under skrivandets gång. Precis som Jensen och Sandström (2016) skriver ville vi inte ge oss på empirin alltför snabbt utan grundläggande kunskap om ämnet. Vi ville inte hamna i en situation där vi hade mycket empiri utan möjligheten att koppla till relevant kunskapsöversikt eller teori (Jensen & Sandström, 2016).

3.4 Urval

Vi valde att utgå ifrån ett *ändamålsenligt urval*. I detalj handlar tillvägagångssättet om att forskare väljer ut ett mindre antal data för att analysera mer på djupet. Härav resulterade det i att vi kunde få en större förståelse för området som vi ville studera (Patton, 2002). Inledningsvis hade vi som mål att analysera tre olika livsberättelser dock möttes vi av problematiken kring att den ena boken inte var skriven av själva personen eftersom han blev mördad. Boken är skriven av en annan författare som belyser sin egen tolkning av offrets liv och följaktligen upplevde vi att det inte passade vårt val av metod eller syfte. Precis som vetenskapsrådet (2017) belyser ville vi säkerställa informationens tillförlitlighet och valde att därmed utesluta boken (Vetenskapsrådet, 2017). Efter mycket undersökning kring val av böcker hittade vi enbart två böcker som var relevant för vårt syfte: *Om att överleva - ett vittnesmål om hedersvåld och förtryck*, skriven av Ahmad Mahmoud, samt *Stjärnlösa nätter*, skriven av Arkan Asaad. Vi anser att vi fick mycket information som vi kunde analysera mer på djupet. Det är värt att nämna att en av böckerna (*Om att överleva - ett vittnesmål om hedersvåld och förtryck*) skildrar ett liv i Danmark men vi fann den relevant eftersom det danska samhället har likvärdiga värderingar som i Sverige.

De båda författarna har en bakgrund i mellanöstern, dock vill vi understryka att det finns stora variationer i hedersvåld och hedersmord i mellanöstern. Situationen ser olika ut beroende på familj, kulturmiljö och mellan människor med diverse utbildningsnivåer (Hussein, 2017:478). Detta är en aspekt som även Wrangsjö (2010) belyser där han skriver utifrån en hederskontext att det finns familjer med samma etnisk bakgrund men som har en annorlunda situation. Därmed blir det oerhört viktigt att inte generalisera (Wrangsjö, 2010). Vi vill understryka att vi inte vill peka ut specifika länder enbart på grund av vårt val av böcker.

3.5 Böckernas handling

Ahmad Mahmoud - Om att överleva: ett vittnesmål om hedersvåld och förtryck (2017)

Om att överleva - ett vittnesmål om hedersvåld och förtryck är skriven av Ahmad Mahmoud. Boken skildrar författarens liv när han växte upp i parallellsamhället Askerød som är en förort till Köpenhamn. Ahmad kallar området för "Ghetto Askerød" med sina egna lagar och regler. Författaren växte upp i en sluten kultur utan någon normal kontakt med det danska samhället. Med den stränga kollektiva kontrollen hindrades författarens personliga utveckling samt individuella frihet. Han levde i förhållanden där förespråkare för kulturen ansåg att varje generation skulle kopiera den föregående generationens värderingar samt normsystem och inte bryta med kulturen och skapa sitt eget liv. Detta fortgick fram tills den dagen han flyttade hemifrån för att studera på universitetet. Det var även då han lämnade sin uppväxtkultur som präglades av faderns envælde, våld, kriminalitet och bidragsekonomi (Mahmoud, 2017).

Arkan Asaad - Stjärnlösa nätter (2011)

Stjärnlösa nätter är skriven av Arkan Asaad där han skildrar sitt liv i ett parallellsamhälle i de svenska tätorterna Eskilstuna och Stockholm. Boken tar sin utgångspunkt under sommaren där Amar (som Arkan heter i berättelsen) tillsammans med sin dominerande far samt syskon beger sig från Sverige till hemlandet för att hälsa på släktingar. Inledningsvis känns allt underbart för Amar, men så småningom begriper han att familjen planerar något som han inte vill vara en del av: ett äktenskap mellan honom och hans kusin Amina. Bokens centrala budskap handlar inte

om att Amar vill visa vad som är rätt eller fel, snarare vill han understryka att alla styr sin egen väg i livet (Asaad, 2011).

3.6 Analys av vår empiri

Det *hermeneutiska* förhållningssättet har hjälpt oss vid analysen av empirin. Gustavsson (2004) understryker att tillvägagångssättet syftar till en ökad förståelse och främsta kunskapsformer kommer från tolkning. Forskare som väljer det tillvägagångssättet söker efter möjliga innebörder hos sina studieobjekt, detta kan ske via texter som vi även har valt. Det finns olika moment i den hermeneutiska processen som har hjälpt oss vid analysen (Gustavsson, 2004): **Tolkning:** Vi behövde vara ytterst försiktiga med vår analys för att inte riskera att beröva en del av dess mening. Detta blev möjligt då vi arbetade tillsammans med analysen och reflekterade kring hur var och en tolkade empirin för att säkerställa att det inte blev en misstolkning eller att ens egna värderingar kom i vägen. **Förståelse** bidrog till att vi fick en större insikt om vårt område vilket var möjligt efter vår bearbetning av inledningen och kunskapsöversikten. **Förförståelsen** kring området medförde att vi kunde dra nytta av den kunskapen gällande området som vi hade erhållit från utbildningens gång. Under vår bearbetning av analysen behövde vi vara extremt försiktiga med att inte föra in egna fördomar som kunde påverka resultatet. Däremot upplevde vi att vi kunde dra nytta av den kunskap kring området som vi hade erhållit sedan tidigare. **Förklaring:** Utan vår förförståelse samt förståelse hade det inte varit möjligt att analysera vår empiri. Därmed lades en stor vikt på att inhämta data för vår kunskapsöversikt samt teori (ibid).

Vid insamling av data från de valda livsberättelserna har vi inledningsvis läst böckerna med empati, öppet sinne och försiktighet (Johansson, 2005). Vi har utgått ifrån frågan: *Vad handlar detta om?* och vi har läst varje bok två gånger för att säkerställa att vi inte har missat viktiga aspekter samt för att lära känna karaktärerna mer ingående. Dock hade var och en av oss huvudansvaret för en av böckerna där fokus låg på att inhämta information som vi därefter skulle kunna använda för en vidare analys. Till vår hjälp hade vi kategoriserat teman i mindre enheter där vi placerade data utifrån dess relevans (Jacobsen, 2018). Jacobsen (2018) skriver om olika kategoriseringsmetoder, för vår analys av empirin var den *öppna kodningen* tillämpningsbar. Mer ingående hjälpte tillvägagångssättet oss att särskilja data som hade likheter och som innehöll samma information. Precis som författaren betonar kunde vi förenkla fyllig och detaljerad data genom att placera informationen i de förutbestämda teman/enheterna. Vi vill härmed uppmärksamma läsaren att vi har valt att inte analysera livsberättelserna i sin ursprungliga struktur, det vill säga från början till slut. Snarare har vi valt att presentera de med bakgrund i de olika teman som vi har konstruerat, genom att vi har uppmärksammat ord och satser som var återkommande (Jacobsen, 2018). Områden som vi skulle uppmärksamma i berättelserna var följande: *identitet, parallellsamhälle* och *myndigheterna/samhällets stöd*. För vår analys har vi utgått ifrån informationen som vi har inhämtat från livsberättelserna, samt därefter försökt hitta relevanta kopplingar i kunskapsöversikten och teorin. För att särskilja i texten har vi sålunda använt olika färger för att därefter skriva vår analys (se exempel bilaga 1). Ytterligare en aspekt som vi vill uppmärksamma är att Ahmad Mahmoud och Arkan Asaads berättelser har analyserats separat, med bakgrund i att det skapade en enkelhet i vår bearbetning av empirin men även för att skapa en tydlighet för läsaren.

3.7 Reliabilitet, generaliserbarhet & validitet

En undersökning utgår bland annat från *reliabilitet* och *generaliserbarhet*. Reliabilitet handlar om studiens tillförlitlighet, där trovärdigheten kan uppnås vid genomförandet av en ny undersökning med likartade metoder som har tillämpats vid en äldre undersökning. Samma

resultat kan åstadkommas vid den nya undersökningen, under förutsättning att inget har förändrats i exempelvis populationen. Vi är medvetna om att reliabiliteten sänks ytterligare vid vårt val av metod, eftersom en central del av den narrativa metoden är en tolkande aktivitet. Emellertid anser vi att det är det bästa tillvägagångssättet då undersökningens avsikt var att belysa två livsberättelser (Svenning, 2003).

Jacobsen (2017) skriver om den *statistiska generalisering* som innebär att det som har framkommit i en undersökning även gäller för andra studier som inte har forskats kring. Följaktligen generaliseras ett urval av enheter till populationen av enheter (Jacobsen, 2017). Vi vill uppmärksamma läsaren kring att vi inte hade för avsikt att *generalisera* med vår undersökning. Ytterligare en aspekt vi ville uppnå var en hög grad av *validitet* på resultatet, närmare bestämt ville vi att författarna skulle känna igen sig i beskrivningarna, att de skulle uppleva att beskrivning av dem är autentisk. Vi är medvetna om att autenticitet inte är ett enkelt kriterium då vi som uppsatsförfattare måste göra bedömningar i skriv- och analysprocessen, men det är en utgångspunkt som har varit betydelsefull i vår undersökning (Alvehus, 2019).

3.8 Forskningsetiska överväganden

Etiska beslut måste ha sin grund i vad som är rätt eller rättvist för de individer som berörs av forskningen. Emellertid bottenar även etiska beslut i de värderingar som finns hos forskarna och forskarsamhället (May, 2001). Den etiska synvinkeln är en viktig utgångspunkt vid skrivandet av en uppsats som vi även har haft i åtanke under arbetets gång. Eftersom vi undersökte ett privat och känsligt ämne med fokus på individer som har fallit offer för hederskulturen, var vi ytterst försiktiga med vår hantering av den inhämtade informationen. En aspekt som vi hade i åtanke kring forskningsetiken var hur vi skulle behandla personernas livsberättelser. Närmare bestämt sträva vi mot att dessa personer i största möjliga utsträckning skulle skyddas från kränkningar som kunde uppkomma på grund av vår analys. Vi hade diskussion kring att göra våra källor anonyma, dock upplevde vi att det inte var nödvändigt med tanke på att de redan var kända författare. Däremot var vi oerhört noggranna kring att inte tillämpa egna värderingar i analysen utan istället utgå från vår kunskapsöversikt samt valda teorier. Att utföra en god forskning med ett viktigt syfte och samtidigt värna om de personer som deltog i forskningen visade sig vara enkelt då vårt val av narrativ metod gav oss en bra grund att utgå ifrån (Vetenskapsrådet, 2017).

3.9 Arbetsfördelning

Vi har träffats under skrivandets gång och arbetat tillsammans med nästan alla av uppsatsens delar. Detta gjorde vi för att undvika att konfusion skulle uppstå samt för att vara delaktiga i alla moment. Däremot har vi inte suttit tillsammans och läst livsberättelserna, detta har skett individuellt.

Kapitel 4

4.1 Teoretiska utgångspunkter

Kapitlets innehåll avser att belysa följande teorier: *personlig- och social identitet*, *skam*, samt *coping*. Valet med teorin om personlig- och social identitet var för att få en förståelse över den komplexa situationen som målgruppen möts utav när de vill utveckla sin identitet. Vi ville komplettera teorin om den personliga identiteten och valde därmed även den sociala. Mer ingående tog vi det beslutet med bakgrund i att personer som är fast i HRV oftast blir tilldelade en roll utefter hur de skall agera, härav följer att vi ville fördjupa vår kunskap i teorin ytterligare. Vidare valde vi teorin om skam på grund av att vi har under läsandets gång uppmärksammat att skam tar en central plats i hederskulturen. Sålunda bestämde vi oss för att belysa begreppet ytterligare i teoridelen för att förstå dess innebörd och inverkan. När det gäller valet av teorin om coping grundar det sig i att vi noterade att diverse författare har nämnt att utsatta för HRV hanterar förtrycket via olika tillvägagångssätt, därmed ansåg vi att det var essentiellt att undersöka teorin vidare för att erhålla en bra grund för att besvara vårt syfte. Vi anser att de valda teorierna kommer att bistå med en djupgående förståelse av vårt resultat utifrån olika perspektiv. Vi vill göra läsaren uppmärksam på att teorierna är oerhört breda och kan användas inom flera områden, härav följer att vi kommer att belysa de delar som är relevanta för vårt resultat.

4.2 Personlig och social identitet

Personlig identitetsutveckling

Enligt Hwang och Wängqvist (2014) är *identitet* ett mångtydigt begrepp, författarna nämner bland annat att det handlar om självbilden; individens medvetenhet om sig själv som unik person. *Identitetsutvecklingen* är individens strävan att samla olika bilder av sig själv och skapa en personlig identitet. Författarna påpekar att sökandet efter identitet är ett grundläggande mänskligt behov, ett behov som är lika essentiellt som mat, sexuell tillfredsställelse och trygghet som utvecklas under de senaste ungdomsåren (Hwang & Wängqvist, 2014). För enskilda handlar det om att besvara på följande frågor; *Vem är jag?*, *Vem kommer jag att bli?*, *vad gör mig till en unik individ?* och, *har mina föräldrar och min familj påverkat att jag är den jag är och i så fall hur?* (Hwang & Wängqvist, 2014:22) Vidare ställs unga vuxna även inför olika val som har en inverkan på deras identitetsutveckling, exempelvis val av utbildning, yrke och partner. Ytterligare handlar identitet om hur den egna personen organiserar barndomens förhållanden som därefter omformuleras till nya mönster. Således ger det förflutna en mening till nuet och bistår individen med orientering åt den kommande tiden (Hwang & Wängqvist, 2014).

Hwang och Wängqvist (2014) betonar att identitet är ett subjektivt intryck i bemärkelsen vad som gör att "jag är jag" och består av tre olika delar: *biologiska*, *psykologiska* och *sociala*. Den biologiska komponenten av identiteten förknippas bland annat med utseende, kroppsuppfattning och kön. Den psykologiska delen inrymmer försvarsmekanismer, intressen, behov och känslor. Den sociala beståndsdelarna omfattar hur den omgivande miljön ger möjligheter till diverse uttrycksätt för individens identitet, vilket vanligtvis sker i olika kulturer. Författarna menar att när allt i livet fungerar ger identiteten individen en känsla av

bekvämlighet för den egna kroppen, en riktning i livet samt att individen blir viktig för de personer som är viktiga för honom (Hwang & Wängqvist, 2014).

Sjögren (2003) skriver om att det finns andra faktorer som spelar in för den personliga identitetsutvecklingen. Författaren skriver att utöver de medfödda personliga egenskaperna tillkommer ett visst sätt att referera till sina närmaste och till andra utomstående, detta tillägnar sig barnet i hemmet. Väldigt tidigt blir individens syn på sig själv i relation till den omgivande världen internaliserad, personen tar till sig åsikter samt värderingar och låter dem bli ens egna. Vidare sker identitetsbyggande enligt individens egna livshistoria men i samexistens utifrån de samhällsvillkor som existerar vid den plats och tid som personen lever. Kulturen kan aldrig enbart förklara en persons attityder och beteende, dock kan det vara till nytta i de fall som utomstående har svårigheter i att förstå personens reaktioner. Då kan människor ställa sig frågan vilken roll kulturella faktorer spelar i individens handlingsmönster (Sjögren, 2003).

Utvecklingskonflikt i identitetsutvecklingen

Hwang och Wängqvist (2014) belyser hur det finns en utvecklingskonflikt eller kris i varje utvecklingsfas som behöver bearbetas. Utvecklingskonflikten under ungdomstiden handlar om identitet kontra rollförvirring. Lösningen på de konflikter som uppkommer under varje fas påverkas av hur väl de föregående kriserna har lösts. För att människan skall kunna åstadkomma en stabil identitet, behöver hen ha en grundläggande tillit, initiativförmåga, självständighet och verksamhetslust. Följaktligen behöver den enskilde uppleva positiva krislösningar för att ens identitet skall utvecklas stabilt under såväl ungdoms- samt vuxenåren. Vid negativa krislösningar kan en identitetsförvirring uppstå; vilket innebär en osammanhängande och bristfällig identitet. Det kan exempelvis resultera i att personen inte riktigt vet vem hen är och i värsta fall skapa ett förvirringstillstånd. Dock understryker författarna att ett visst mått av rollförvirring är en väsentlig del av den normala identitetsutvecklingen. Enligt författarna skulle nyckeln till en positiv lösning kunna vara samspelet med andra jämnåriga samt vuxna, men framförallt med föräldrarna. En förklaring till detta är att andra individer agerar som en "spegel" som bistår individen med att erhålla en stabil bild av sig själv (Hwang & Wängqvist, 2014).

Hwang och Wängqvist (2014) belyser behovet av *psykosocialt moratorium* under ungdomsperioden, en sorts paus från plikter och ansvar. Författarna menar att moratoriet skulle vara en sökande period där ungdomen får möjligheten att leva vid sidan av samhället och testa på tillfälliga roller. Detta skulle leda till att hen får en möjlighet att "hitta sig själva". Under perioden bryter ungdomen ofta riktning i olika banor i livet såsom utbildning, arbete, partner och boende. Sålunda blir ungdomen alltmer stabil i sig själv och följaktligen förändras även relationen till de egna föräldrarna, hen börjar betrakta föräldrarna som vanliga individer och inte direkt som föräldrar. Om personen inte hittar närhet till en annan människa riskerar hen i psykologisk mening att bli ensam och endast få ytliga relationer till andra människor (Hwang & Wängqvist, 2014).

Social identitetsutveckling

Hammarén och Johansson (2009) skriver om att den *sociala identiteten* ger personen en plats i samhället. Härav följer att identiteten åberopas till sociala positioner, institutioner och strukturer. Mer ingående handlar den sociala identiteten om en roll i samhället. Rollen är dock förändringsbar i förhållande till den givna kontexten. Författarna betonar att utövandet av en specifik roll liknas vid ett socialt tvång. Författarna menar att när vi intar en roll kan våra möjligheter definieras och därigenom sätts ramar för vad vi kan göra eller inte göra. När vi inträder i rollen definieras även vår "identitet", vi blir exempelvis föräldrar, domare och poliser.

Med varje roll tillkommer ett särskilt manuskript att följa. Det medför i en begränsning av våra handlingsmöjligheter. För att vara rollen förtjänt måste individer rätta sig efter hur den är "skriven" (Hammarén & Johansson, 2009).

Identitet kan karaktäriseras utifrån *differentiering* och *individuation*. Differentiering innebär att personen pendlar mellan olika sociala miljöer och tillämpar olika identifikationer för att bilda sin identitet. Denna process genererar till att skapa en stabil men även komplex och mångfacetterad identitet. Under individuationen sätts det individuella projektet i fokus vilket resulterar i en intensiv laddning av jaget. I sin tur medför det till ett nytt sätt att se och relatera till den kollektiva tillhörigheten (Hammarén & Johansson, 2009). Personer kan exempelvis ställa sig frågan: *vad kan detta ge mig?* (Hammarén & Johansson, 2009:29). Följaktligen skapas ett reflexivt förhållningssätt till det kollektiva. Emellertid handlar det inte om att individen väljer bort den kollektiva gemenskapen utan snarare skapar en nyorientering. Sålunda har nuvarande samhället medfört att människor kan experimentera med olika identiteter och möjligheter (Hammarén & Johansson, 2009). Wrangsjö (2010) lyfter fram denna möjlighet och exemplifierar att ungdomar i det svenska samhället får välja vem de vill dela sitt liv med (Wrangsjö, 2010).

Hammarén och Johansson (2007) upplyser oss om att vissa kulturella och sociala faktorer är viktigare än andra när identitet skapas. Författarna nämner faktorerna: sexualitet, etnicitet, genus och klass. Det är därmed essentiellt att ta hänsyn till olika omständigheter som individen står inför vid identitetsutvecklingen. För att exempelvis förstå vad manlighet innebär behöver man se över den i relation till sexualitet, klass och etnicitet. Ytterligare nämner författarna exemplet att människor som utsätts för rasism skapar en identitet som särskiljer sig från identitet hos individer som inte utsätts för rasism (Hammarén & Johansson, 2007).

Wrangsjö (2010) påpekar hur det kan uppstå identitetsförvirring för ungdomar med invandrabakgrund bosatta i Sverige. Dessa ungdomar kan uppleva två olika identiteter: en som boende i Sverige och en som "världsmedborgare". Det kan medföra i att dessa ungdomar lever ett liv i ingenmansland, att inte känna tillhörighet i något samhälle. De ungdomarna möter svårigheten med att överbrygga de stora skillnaderna mellan sina invandrade föräldrars- och sina egna kulturella utgångspunkter i förhållande till den svenska ungdomskulturen. Författaren skriver även om de kulturella värderingar och normer som invandrarungdomar bär med sig från sina föräldrar. I synnerhet nämner författaren hur vördnaden och lydnaden för de äldre är framträdande för ungdomar med invandrabakgrund. De äldres ställningstagande behöver inte motiveras och skall inte heller ifrågasättas. Mannens dominerande ställning är självklar där hans roll är att skydda och sörja familjen. Detta "skydd" innebär en kontroll av flickors sexualitet som utövas av fäder och bröder. Mödrarnas roll kan vara mer invecklad, ibland är de mer klivna men har ingen förmåga att göra invändningar mot mannen. Författaren påpekar att den egna liksom familjens och släktens heder är livsviktig (Wrangsjö, 2010).

Enligt författaren kan anledningen bakom svårigheten kring etableringen i det nya landet bero på en individuell traumatisering i hemlandet eller under en flykt och oro för kvarvarande familjemedlemmar i hemlandet. Ytterligare en orsak kan vara hur familjen blir bemött, accepterad samt välkomnad och om möjlighet finns till försörjning på ett sätt som överensstämmer med självbilden och självkänslan. Svårigheter i att etablera i det nya samhället kan medföra i begränsade möjligheter till utveckling av en personlig identitet som kompletterar den sociala och grundläggande identitet. För den unge mannen kan det uppkomma flertal hinder som står i vägen för att ta till sig den svenska tonårskulturen. Dock kan ett visst utrymme skapas

så länge han inte exempelvis vanäras familj och släkt, inleder en öppen relation med en tjej utanför den egna gruppen och inte sätter sig upp mot sin far. (Wrangsjö, 2010).

4.3 Skam

Skammens innebörd

Skam är ett begrepp som omfattar de grundläggande känslorna hos den enskilde individen samt är den mest styrande i sociala kontexter. Det är ett psykologiskt och socialt fenomen som är konstant närvarande i mänskliga relationer. Skammen är en väsentlig social mekanism som är till för att säkra den sociala ordningen, de gemensamma värderingarna och sedvänjorna. Viktigt att betona hur skam existerar framförallt där heder och ära förekommer. Skam handlar om att människan antingen inkluderas eller exkluderas i den sociala samhörigheten, där målet är att exkluderingen till varje pris måste kringgå. Närmare bestämt fungerar skammen som en "social kompass" där den signalerar när vi riskerar att överträda den (Hansson, 2010). Schlytter och Rexvid (2017) förklarar hur skammen agerar som ett verktyg över hur individen enligt grupp- eller samhällsnormer bör känna och reagera. På individnivå kan den upplevda känslan vara svaghet eller oduglighet. Författarna lyfter dock fram att en individ inte per automatik behöver känna skam enligt samhällets förväntan, men att känslan kan uppkomma i olika situationer utöver de som samhällsnormerna reglerar (Schlytter och Rexvid, 2017).

Hansson (2010) skriver om hur människans undvikande för osäkerhet och skam är en dominerande drivkraft i det mänskliga beteendet. Anledningen är att sociala relationer är oerhört grundläggande för människors överlevnad och skammen kan därmed upplevas som en lika primitiv och intensiv känsla som rädsla och skräck. Skam i sin mest intensiva form kan medföra i en total känsla av förödmjukelse, ovärdighet, maktlös och självförakt. Skam och stolthet är känslor som uppkommer som ett resultat av att människan ser sig själv utifrån andras ögon. Författaren understryker även hur människan är oerhört känslig för hur mycket hen blir respekterad av andra och detta resulterar i att människan oavbrutet försöker framhäva sin bästa sida för att undvika skam. Författaren belyser hur skammen i synnerhet är fysisk i den bemärkelsen att den inom några sekunder kan framkalla kroppsliga reaktioner i form av hjärtklappning, svettning, kroppsvärme samt ansiktsrodnad (Hansson, 2010). Yttermera understryker Schlytter och Rexvid (2017) att skammen kan signalera specifika ansiktsdrag och posturala tecken som kan identifieras i olika kulturer. Dessa markeringar kan exempelvis vara det böjda huvudet, undfallenhet samt en motvillig blick (Schlytter och Rexvid, 2017).

Wrangsjö (2010) skriver om att i samhällen där individens identitet är huvudsakligen social blir gruppens status och dess rykte liktydigt med ens eget. *Min heder är allas heder, min skam är allas skam*. Skam i denna kontext kan signalera känslan att individen agerar på ett sätt som hamnar i konflikt med de rådande normerna som definierar och skapar gruppens existens. När en individ utvecklar individualitet samt autonomi och som följd därav en tydligare "jagidentitet" skapar en större chans att personen äger sin skam (Wrangsjö, 2010).

Manlighet och skam

Hansson (2010) skriver om hur idealet i hederstänkandet är att manligheten förknippas med heder. Hedern kopplad till manlighet associeras med exempelvis mod, generositet, styrka, samt även auktoritet gentemot kvinnorna. Ytterligare egenskaper som är förknippade med manlighet är förmågan att kunna försörja sig och sin familj, stå fast vid sitt ord och att vara ärlig. En man kan vanhedra sig om han inte lever upp till dessa förväntningar. Författaren nämner även hur

människors liv genomsyras och styrs av skammen i de samhällen där kyskhet är centralt. Människans rädsla kring att göra något skamfyllt finns konstant med i bilden, och individen agerar oftast utifrån hur hen tror att andra bedömer och tolkar ens beteende. Sålunda kan det resultera i att den viktigaste uppgiften för män i en hederskontext blir att kontrollera, övervaka och värna kvinnors kyskhet (Hansson, 2010).

Schlytter och Rexvid (2017) påpekar att forskning har visat att män i allmänhet känner mer skam än vad kvinnor gör, detta beror på att män har en särskild sårbarhet gällande skam. Enligt författarna kan en ytterligare anledning bero på att pojkar kontinuerligt skuldbeläggs i deras socialisering till män (Schlytter och Rexvid, 2017). Vidare framhåller Hansson (2010) hur pojkar i västerländska kulturer tidigt får lära sig att agera med emotionell tystnad och tillbakadragande. Pojkar får lära sig att inte visa de känslor som är förknippade med svaghet samt sårbarhet dit rädsla, sorg och skam inräknas. Initialt döljs de sårbara känslorna för andra, därefter även för individen själv; känslorna förtrycks i det. Skamprocessen hos män kan förvandlas till aggressivitet och ilska då det anses vara en styrka i vissa kulturer. Pojkar får lära sig att dölja sina sårbara känslor genom att agera med tystnad, våld och aggression. Följaktligen blir pojkarna farliga, dels för sig själva men även för andra: att de till exempel behandlar andra som de har blivit behandlade (Hansson, 2010).

4.4 Coping

Innebörden av coping

Förmågan att leva med ovisshet, oro och osäkerhet utan att förtvivla kallas vanligtvis för *copingförmåga*, där ordet cope betyder "att klara av". Begreppet kan översättas till *bemästringsförmåga* (Brattberg, 2008). Coping syftar till att minska individens fysiska, emotionella och psykologiska påfrestning som är kopplad till stressfyllda händelser. Coping har en förmåga att minska omedelbar ångest likväl som handlingssättet bidrar till ett mer långsiktigt resultat (Snyder, 1999). Ahmadi (2006) understryker att coping genererar till en ständig förändring av individens kognitiva och beteendemässiga mönster för att hantera specifika interna och/eller externa krav som upplevs av individen. De kognitiva- och beteendeprocesserna kan förändras beroende på vilken kontext individen befinner sig i samt vilket samspel individen har med andra människor. Viktigt att lyfta fram att coping inte alltid handlar om att hantera olika stressfyllda problem, utan författaren poängterar att coping även innebär att tolerera, minimera och/eller minska de upplevda stressfyllda situationerna. Ytterligare kan tillvägagångssättet handla om att personen försöker förstå den givna situationen, samt bilda sig en uppfattning kring vad som är viktigt för individen eller kulturen med utgångspunkt i vad personen bryr sig om (Ahmadi, 2006).

Brattberg (2008) lyfter fram hur copingförmågan kan ha en avgörande roll för hur stort funktionshindret blir vid sjukdom, skada och överbelastning. En individs copingförmåga grundläggs i barndomen. Därefter är den relativt stadig under livet förutsatt att inget görs av personen för att utveckla den ytterligare. En person kan bemästra en svår situation trots att hen inte har mött svårigheten tidigare, detta blir möjligt med bakgrund i att hen under uppväxten/livet har skaffat sig en "verktygslåda" för alla tänkbara situationer. Författaren nämner hur personer med dålig copingförmåga ofta har en känsla av att inte vara god nog. Emellertid kan individer påverka sin copingförmåga via tankar såsom att de är "värdefulla". Copingresurserna kan delas in i *inre-* och *yttre resurser*. Inre copingresurser handlar om personlighetsfaktorer, bland annat känsla av sammanhang, självkänsla, styrkan i att se hopp, självtillit, förmåga att hantera relationer och problemlösningsförmåga. Yttre copingresurser är faktorer såsom materiella tillgång, ekonomi, socialt nätverk, tillgång till tid och

levnadsstandard. Den som har brist på inre copingresurser behöver stöd av de yttre copingresurser i form av exempelvis stöd och rehabilitering (Brattberg, 2008).

Copingstrategier

Under påfrestande situationer som exempelvis vid skam och trauma kan de uppkomna känslorna upplevas som extremt svåra för den drabbade (Schlytter och Rexvid, 2017). Frydenberg (2002) skriver om hur ungdomstiden är en tid då coping är oerhört viktigt eftersom ungdomarna står inför många nya erfarenheter och tilldelas ett större ansvar. Härav följer att ungdomar behöver lära sig att hantera olika miljöer såsom skolan, arbetsplatsen och kamratgruppen (Frydenberg, 2002). Schlytter och Rexvid (2017) samt Dyregrov (2010) kartlägger hur pojkar tillämpar olika tillvägagångssätt för att undvika känslor såsom skam och trauma, där *dissociation* är ett tillvägagångssätt. Dissociation innebär en barriär som per automatik uppstår mellan känslor, beteende och tankar hos den berörda (Dyregrov, 2010). I praktiken handlar metoden om att psyket förtränger medvetenheten om samt associationen till följer av händelser, detta för att skapa ett slags skydd för psyket (Schlytter och Rexvid, 2017). Association är en effektiv mekanism som skyddar personen mot psykisk smärta och används framförallt vid upprepade svåra händelser (Dyregrov, 2010).

Ytterligare metoder som pojkar använder för att undvika de outhärdliga känslorna är exempelvis via drogkonsumtion, isolering eller genom att undvika olika aktiviteter såsom sport och arbete. Andra tillvägagångssätt sker genom kroppsligt lidande som exempelvis självskadebeteende och via fibromyalgi (muskelsmärter) som den drabbade omedvetet kopplar in. Vid muskelsmärter spänns musklerna och upptar individens uppmärksamhet som i sin tur medför till att själva känslan inte upplevs lika påtaglig. Ett tredje sätt är den ytliga andningen för att stänga av andra kroppsreaktioner (Schlytter och Rexvid, 2017). Vidare finns det andra handlingssätt som individen kan välja att agera utefter för att bemöta en viss påfrestande situation, dessa kan grunda sig i de normer och värden som individen har internaliserat under sin socialisering i ett visst samhälle. Individens syn på olika aspekter i livet som exempelvis moral, religion, familjeliv, ekonomi och yrkesliv är viktiga utgångspunkter för hur de stressade situationerna hanteras. Kulturen med de rådande åsikterna och attityderna har en betydelsefull effekt på valet av hanteringsmetod i en stressande situationen (Ahmadi, 2006).

Kapitel 5

5.1 Resultat & analys

Kapitlets innehåll avser att redovisa vår analysering av de livsberättelser som vi har valt att studera med hjälp av informationen vi har lyft fram i kunskapsöversikten samt i teorin.

5.2 Ahmad Mahmoud

5.2.1 Identitet

Den patriarkala familjestrukturen

Ahmad, huvudpersonen i sin bok *Om att överleva: ett vittnesmål om hedersvåld och förtryck* berättar hur familjestrukturen såg ut när han växte upp. Mer ingående skriver han om hur familjemedlemmarna inte hade status som självständiga individer, utan han betonar hur enskilda *var* familjen, och det i sin tur var högsta prioriteringen. Emellertid menar han att det inte skall förvrängas med bilden av att alla familjemedlemmarna var lika mycket värda utan Ahmad skildrar om ett liv där hierarkin var oerhört stark. Hierarkin ordnade familjemedlemmar utifrån kön, ålder och civilstånd. Som den yngsta av sönerna i familjen hade Ahmad en låg status och härav innebar det uppgifter såsom att vara familjens inköpare, springpojke och tolk (Mahmoud, 2017: 17–21). Familjestrukturen påvisar en tydlig traditionell familjeordning med starka patriarkala mönster. I sådana typer av ordningar är fadern överlägsen och kvinnan underordnad. Ahmad, som var yngst av sönerna, hade trots sin låga ställning i familjen större inflytande än hans systrar som placerades längst ner i pyramiden, vilket även karaktäriserar den patriarkala familjestrukturen. Vid invandring kan ”pyramiden” ändras, förhållanden kan få en annan form. Detta kan medföra att män kan känna sig hotade och marginaliserade medan i andra situationer kan jämlikhet genomsyras bland familjemedlemmarna (Darvishpour, 2010).

Rollerna som Ahmad blev tilldelad medförde att han var tvungen att agera utifrån dem, exempelvis som ”chaufför” när hans brors fru skulle till ett bröllop (Mahmoud: 2017:28). Detta är en aspekt som författarna Hammarén och Johansson (2009) förklarar mer ingående om när de nämner den sociala identiteten. Författarna menar att den sociala identiteten ger individer en plats i samhället. Följaktligen intar människor en roll där möjligheter definieras och ramar för vad som är acceptabelt sätts. Härav följer att personens ”identitet” definieras på förhand och individens handlingsmöjligheter stryps (Hammarén & Johansson, 2009). De segregerade bostadsområdena kan medföra att kontrollen på barnen förstärks ytterligare samt att en subkultur med annorlunda normer kring barnuppfostran och livsstil skapas. Härav kan en svårighet uppkomma i hur individer vill skapa sitt liv (Hussein, 2020). I Ahmads berättelse skildras detta tydligt i att när han var liten hade han inga drömmar och mål. Han var ypperligt nöjd med tanken på ett liv med ekonomiskt bistånd, hustru och massa barn. För Ahmad var detta ett normalt tillstånd då folk runtomkring honom levde på detta sätt. Ahmad uttrycker det som att det var meningen med livet (Mahmoud, 2017: 21). Dock kan en kultur aldrig helt förklara en individs attityder och beteende utan andra aspekter behöver övervägas såsom individens medfödda personliga egenskaper och människans syn på sig själv i relation till den omgivande världen (Sjögren, 2003). Detta är något som blir tydligt märkbart när Ahmad skriver att i takt med att han växte upp och mötte andra människor utanför parallellsamhället med en

helt annan syn på sin tillvaro och hur det skulle konstrueras medförde det att hans nyfikenhet på/för livet inleddes. Han insåg snabbt att han ville få ut mer av sin existens, han började planera sitt liv (Mahmoud: 2017).

En mångfacetterad och komplex identitet

Darvishpour (2010) förklarar hur många pojkar med invandrarbakgrund står i konflikt mellan föräldrarnas- och samhällets krav (Darvishpour, 2010). Det är ytterligare en ståndpunkt som Hussein (2017) lyfter fram där hon skriver att invandrabarnen tvingas leva i två separata kulturer. Detta medför att ungdomarna upplever en inre och yttre konflikt av att leva i två världar. Dubbelheten kan resultera i vidare stress, osäkerhet och i en identitetskris (Hussein, 2017). En process i identitetsutvecklingen kan karaktäriseras av begreppet *differentiering* vilket innebär en pendling mellan olika sociala miljöer där individen tillämpar diverse identifikationer för att skapa sin identitet. Det kan i värsta fall generera i en mångfacetterad och komplex identitet (Wrangsjö, 2010). Ett pendlande mellan olika roller och identifikationer blir uppenbart under en skildring som Ahmad lyfter fram. Ahmad skriver om hur han delade upp sin vardag och därmed sitt sätt att vara i tre faser: åtta timmar i Danmark, åtta timmar i parallellsamhället och åtta timmar i hans egna drömvärld där enbart fantasin kunde sätta gränserna. Han förklarar att i Danmark var han en irriterad nyfiken pojke som blandade sig i allt som hände men att hemma intog han rollen utifrån den status han hade i familjen (exempelvis som packåsa, servitör, barnpassare, chaufför och/eller tolk). Ahmad skriver att i hans drömvärld kunde han agera hjälten som han inte fick vara på grund av att han aldrig fick något erkännande då han alltid var det svarta fåret som människor såg ner på. Ytterligare beskriver han att han alltid var den utstötta som aldrig passade in men i hans värld kunde han "rädda hela världen" (Mahmoud: 2017:28).

En förklaring till Ahmads "vardags-uppdelning" kan beskrivas som att det var hans tillvägagångssätt för att hantera livet mellan två olika kulturer. *Dissociation* är ett sådant handlingssätt som kan uppkomma specifikt vid trauma och skam (vilket var vanligt förekommande i Ahmads liv). Metoden kan ha medfört att en barriär uppstod mellan Ahmads känslor samt tankar och att han därmed delade upp vardagen i tre olika faser där drömvärlden blev en tydlig dissociation. Drömvärlden kunde agera som ett skydd för psyket till följd av händelser som han hade varit med om (Schlytter och Rexvid, 2017). Det är ett ypperligt verktyg mot psykisk smärta och tillämpas huvudsakligen vid upprepade besvärliga händelser (Dyregrov, 2010). Teorin kring *coping* kan även beskriva hans sätt att tänka och agera. Coping, som på svenska heter bemärstringsförmåga, innebär att individer med bakgrund i sin bemärstringsförmåga kan minska den fysiska, emotionella och psykologiska påfrestningen som är sammanlänkad med stressfyllda situationer/händelser (Snyder, 1999). Med hans copingförmåga kunde Ahmad troligtvis förändra sina kognitiva- och beteendeprocesser utifrån den kontext han befann sig i samt vilka han interagerade med. Härav följer att han troligtvis kunde minimera, tolerera och/eller reducera de genomlevda stressfyllda situationerna (Ahmadi, 2006).

Att falla offer för den skeva bilden av maskulinitet

Ahmad beskriver hur han var van vid att hans bröder kallade honom för diverse öknamn. Det värsta de kunde kalla Ahmad när de var riktigt arga var dansk, du har blivit en danskjävel. Då visste Ahmad att han verkligen hade fått deras blod att koka (Mahmoud, 2017:124). En dansk för bröderna var detsamma som en böj, en individ med mjuka värderingar, en mes och en vekling som enbart ville prata om saker. Ahmad förklarar att han inte var bättre än dem då det tog honom lång tid att sluta kalla kvinnor för horor och satkärringar, han skriver ironiskt: *för*

man var väl en riktig man? (Mahmoud, 2017:125). Detta kan ha sin grund i flera tolkningar, för Ahmads bröder kan det vara ett sätt att känna den press som många invandrapojkar upplever när de skall reproducera föräldrarnas syn på den traditionella maskuliniteten (Darvishpour, 2014), något som möjligtvis även satte spår på Ahmad då han uttrycker att det tog honom lång tid att kalla kvinnor för horor. Vidare kan ett annat klagande ges utifrån infallsvinkeln där Sjögren (2003) nämner att kulturer betonar vissa personlighetsdrag medan andra egenskaper avfärdas (Sjögren, 2003). Hanssons (2010) argument kan även tillämpas där författaren understryker hur pojkar väldigt tidigt får lära sig att agera med emotionell tystnad och inte visa känslor som är sammankopplad med sårbarhet och svaghet. I sårbarheten rymmer även känslor av rädsla, sorg och skam som skall döljas (Hansson, 2010).

Ahmad var van vid att bli dåligt behandlad av sina bröder. Ahmad återger en berättelse som förändrade mycket i hans tillvaro. Inledningsvis skriver han hur det överlag förekommer mycket skvaller i parallellsamhällen. Ahmad understryker att ingen tänker på att skvallret (som oftast är lögn) kan få förödande konsekvenser för en annan individ. Detta är en aspekt som han upplevde vid ett tillfälle som 15-åring när hans bror sparkade in dörren till Ahmads sovrum en stund efter att brodern hade blivit misshandlad av fadern (Mahmoud, 2017:80). Storebrodern skrek: *din lilla fula fetknopp, jag sa ju att du inte skulle skvallra. Det är nu du ska dö!* (Mahmoud, 2017:80). I samma stund blev Ahmad misshandlad och brodern sade åt honom att ta på sig kläder då de skulle ut på en runda. Ahmad skulle senare inse att de var på väg mot en strand klockan 23 en vårkväll. När de var framme skrek brodern till Ahmad: *lyft på din feta röv. Det är nu du ska dö. Ut!* (Mahmoud, 2017: 81). Ahmad stod i vattnet med enbart boxershorts på och darrade av både kyla och skräck, emellertid var mörkret det som han upplevde som värst (Mahmoud, 2017:81–82).

Därefter kommenderade brodern att Ahmad skulle upp ur vattnet och återigen in i bilen. Ahmad blev misshandlad under hela hemresan. När de kom tillbaka in i lägenheten var ingen hemma och brodern sade åt Ahmad att klä av sig naken. Brodern log föraktligt och Ahmad nämner att det var tydligt hur brodern hade det roligt. Ahmad blev inbeordrad in i duschen och brodern vred på den kalla duschstrålen (Mahmoud, 2017:82). Brodern skrek: *ditt feta svin, det är ingen som kommer att sakna dig, ditt fläskberg, din hund, du är så äcklig, du är så fet, du kan inget annat än att äta!* (Mahmoud, 2017: 82). Återigen blev han misshandlad med knytnävsslag. Ahmad beskriver det som att broderns ord ekade om och om igen. I samma stund ville Ahmad ta sitt liv men brodern gick återigen in i badrummet innan Ahmad kunde begå självmord. Ahmad understryker att den natten har medfört att han inte klarar av mörker, det grundar han i: mörkt vatten, hans storebror är mörk, har mörkt hår, mörkt skägg, mörka ögon (Mahmoud, 2017:83). *Mörkt, mörkt, mörkt* (Mahmoud, 2017: 83).

Samtalet som Ahmads bror hade haft med sin fader innan händelsen resulterade möjligtvis i en förödande skam vilket medförde i att Ahmad fick agera som syndabock för broderns ”aggressions-utsläpp”. Som Hansson (2010) skriver kan förträngningen av de sårbara känslorna medföra att pojkarna blir farliga för sig själva men även för andra, där personen behandlar andra som hen har blivit behandlad (Hansson, 2010). I Ahmads berättelse framgår det inte vad det är för skvaller som utlöste broderns aggression men ponera att det var något som Ahmad hade gjort som inte var acceptabelt utifrån ”lagarna” i ett parallellsamhälle så kan Wrangsjös (2010) text vara tillämpbar. Författaren skriver att i samhällen där personens identitet är social tar skvaller och dess rykte en allt större plats, detta på grund av att gruppens status och rykte är detsamma som ens eget (Wrangsjö, 2010).

Det är tydligt hur Ahmad genomgår både psykiska- samt fysiska skador till följd av händelsen. Baianstovu m.fl. (2019) nämner att det psykiska våldet oftare sätter djupare spår än det fysiska.

Precis som Ahmad upplevde så erfarar många ungdomar samma chock, förnedring, rädsla och maktlöshet under situationer i en kontext av hedersrelaterat våld och förtryck (Baianstovu, m.fl. 2019). I Ahmads skildring skiner skammen igenom under flertal gånger, i synnerhet när brodern ler föraktligt vid synen av Ahmads nakna kropp. Utifrån Schlytter och Rexvids (2017) diskussion kan skrällen som Ahmad upplevde i vattnet kopplas till samma känsla som skam. Detta grundar vi i att författarna nämner att skammen kan upplevas som en intensiv känsla av skräck och rädsla, något som Ahmad uttryckligen skriver i berättelsen (Schlytter och Rexvid, 2017). Att Ahmad uttrycker att han även i vuxen ålder är rädd för mörker kan han sin grund i att han möjligtvis har utvecklat någon form av PTSD. Dyregrov (2010) nämner att PTSD oftast uppkommer som ett resultat av ett trauma som sker plötsligt och oförutsedd, dock kan det även uppstå vid upprepade händelser som har ett likvärdigt mönster där misshandel är ett tydligt inslag. Tillståndet kan triggas av något som påminner av händelsen, i Ahmads fall: *mörkret* (Dyregrov, 2010). De känslor som uppkommer vid trauma kan vara oerhört intensiva att människor inte kan leva med dem (Schlytter och Rexvid, 2017). Därmed är det inte överraskande att Ahmad i situationen ville begå självmord.

Det kan även ha sin grund i den självbild Ahmad hade av sig själv på den tiden. Hwang och Wängqvist (2014) förklarar hur identitet handlar om individens medvetenhet om sig själv. Identitetsutvecklingen blir därmed personens ansträngning att insamla olika bilder av sig själv för att skapa en personlig identitet (Hwang & Wängqvist, 2014). Har en individ därmed fått höra diverse skällsord som Ahmad har gjort under sin uppväxt som därefter adderas med en sådan händelse som på stranden och hemma i lägenheten är det inte överraskande att han börjar tro på orden. Något som han uttrycker själv: *han har ju rätt, jag är fet, ingen skulle sakna mig.... Jag står inte ut med förödmjukelsen och smärtan, för jag är fet, och det enda jag kan, är att äta.... Ingen är på min sida, för det förtjänar jag inte* (Mahmoud, 2017:82). Det är ett perspektiv som Sjögren (2003) belyser kring när författaren nämner att individens syn på sig själv i relation till den omgivande världen väldigt tidigt blir internaliserad; individen tar in andras åsikter och låter dem bli ens egna. Det är dock värt att nämna att identitetsbyggande inte enbart sker i enlighet med personens livshistoria utan även i samspel med de samhällsvillkor som förekommer vid den tid och plats som individen lever i (Sjögren, 2003).

Starka inslag av social kontroll

Lewin och Lewin (2003) nämner att en av anledningarna kring hederns stora plats hos vissa invandrargrupper är på grund av att skamkulturen och den gruppbaseade identiteten är utmärkande i sådana grupper. I sådana kulturer är det oerhört viktigt att inte tappa ansiktet och den sociala kontrollen är oerhört påtaglig (Lewin & Lewin, 2003). Under bokens gång är den kollektiva kontrollen påtaglig vilket märks tydligt när en av Ahmads pappas vänner kommer in till macken där han arbetar. Innan mannen går frågar han vem Ahmad är, närmare bestämt vill han veta vilken familj han är ifrån. Det blir återigen uppenbart hur de flesta inte kan sätta Ahmad i relation till hans familj. Yttermera frågar den äldre mannen vart i Palestina han är ifrån, Ahmad kan inte svaret trots att hans föräldrar har berättat det för honom under flertal tillfällen. Han blir varm, rodnar samt ser ner. Ahmad noterar att mannen vet att han inte kan svaret. Efter händelsen grubblar Ahmad över sin tillhörighet som han känner präglas av mycket rotlöshet, han nämner att de (han och familjen) är varken äkta palestinier eller äkta danskar. Han är fundersam över vart de hör hemma och viktigast för honom: vilka de är (Mahmoud, 2017:119).

Hansson (2010) nämner att skammen kan vara fysisk där känslan kan frambringa kroppsliga reaktioner såsom ansiktsrodnad och kroppslig hetta (Hansson, 2010) något som är utmärkande i Ahmads skildring. Därtill kan Ahmads böjda huvud vara ett ytterligare tecken på skam då

författarna Schlytter och Rexvid (2017) förklarar att i vissa kulturer kan specifika ansiktsdrag vara tecken på skam (Schlytter och Rexvid, 2017). Ahmads känsla kring rotlöshet är något som kan styrkas av Lewin och Lewins (2003) infallsvinkel där författarna skriver att invandrarungdomar inte står inför samma problem som föräldragerationen. För ungdomarna handlar inte utanförskapet om exempelvis arbetslöshet utan snarare ligger svårigheten i att antingen leva mellan två kulturer eller direkt separera sig från en kultur (Lewin & Lewin, 2003). Frågorna som Ahmad ställer sig själv kan agera som ett steg mot en identitetsutveckling vilket Hwang och Wängqvist (2014) betonar är ett grundläggande mänskligt behov som utvecklas under ungdomsåren (Hwang & Wängqvist, 2014).

5.2.2 Parallellsamarhället

Ett liv präglad av splittring, svek & oförmåga

Ahmad understryker hur hans liv i parallellsamarhället präglades av splittring, svek och oförmåga. Han beskriver hur föräldrarna aldrig kände sig säkra. Närmare bestämt upplevde de en splittring mellan å ena sidan sin egen kultur och egna värderingar och å andra sidan parallellsamarhällets förväntningar, rädslan att förlora sina barn till det danska samhället och hemlängtan till Palestina. Föräldrarna hade en stark tro att det danska samhället var skadligt för familjen. Detta resulterade i att barnen inte fick prata danska hemma, på helgen skulle de gå i den lokala arabiska skolan och sexualundervisningen samt kristendomslektionerna skulle åsidosättas (Mahmoud, 2017: 27–28). Ahmadi (2006) skriver om hur coping kan vara ett tillvägagångssätt för att hantera specifika interna och/eller externa krav som upplevs av personen (Ahmadi, 2006). Ahmad skriver om hur han snabbt fick lära sig vad han kunde dela med sig till sina föräldrar och vad han behövde undanhålla (Mahmoud, 2017: 27–28), med andra ord upplever vi läsare att detta vara ett sätt för Ahmad att hantera de krav som ställdes på honom, en copingstrategi. Möjligtvis kan föräldrarnas krav hindrat en god identitetsutveckling hos Ahmad. Wrangsjö (2010) förklarar att identitetsutvecklingen kan bli svårare om ungdomens familj har svårigheter i att etablera sig i landet. Dock kan ett utrymme uppstå så länge familjen inte vanhedras (Wrangsjö, 2010). Vilket återigen kan förklara varför Ahmad valde att inte dela med sig av allt till föräldrarna. Att Ahmad samt de andra barnen inte fick vara med på specifika undervisningar kan som Hussein (2017) styrker vara ett handlingsätt för den upplevda kulturkrocken som i praktiken skulle visa sig i att föräldrarna inte går med på att barnen skall närvara på lektioner såsom sex- och samlevnadsundervisning (Hussein, 2017).

Allt för familjen

I Ahmads framställning blir det stundvis tydligt hur somliga situationer aldrig ifrågasätts, att den rådande mentaliteten var "allt för familjen". Detta visar sig tydligt när Ahmad som 16-åring fick flytta hem till sin svägerska för att ta hand om henne samt hennes barn när brodern åkte in i fängelset under två och ett halvt år för en skottlossning som hade ägt rum. Fastän Ahmad inte själv var inblandad medförde det stora konsekvenser under de kommande åren i hans liv. I rollen som den yngsta i familjen var han den mest användbara i situationen som uppkom. Det var först flera år senare som han insåg att det inte var en normal situation för en 16-åring att sköta ett hem och sova på en madrass i sin brors vardagsrum (Mahmoud, 2017:105–106). Detta är en tydlig bild över hur parallellsamarhället fungerar. I det svenska majoritetssamarhället är självständighet centralt medan individen i ett gruppcentrerat samhälle är underordnad den etniska gruppens värderingar (Baladiz, 2009). För Ahmad blev det inget val han kunde ta utan

precis som Hammarén och Johansson (2009) skriver så kan utövandet av den sociala identiteten liknas vid ett socialt tvång (Hammarén & Johansson, 2009). För ungdomar som lever i parallellsamhällen och därmed i två samhällen kan det skapa en situation som är oerhört problematisk. Dessa ungdomar lever i en situation där familjens välbefinnande prioriteras och för att inte vanhedra familjen måste de underordna sig den etniska gruppen (Baladiz, 2009) där bestraffning kan förekomma.

För Ahmads del skildrar han ett liv med mycket bestraffning i hemmet där kroppsstraff var en del av uppfostran. Han betonar att det inte enbart var föräldrarna som hade ansvar för uppfostran utan ansvaret låg även hos mor- och farföräldrarna, svärföräldrarna, syskon, grannar och folk han mötte på stan. Han understryker hur det är olagligt att slå barn i danska skolor men dessvärre gäller det inte i de arabiska helgskolorna som existerar i de flesta "betonggetton" (Mahmoud, 2017: 45). För att citera Ahmad: *uppfostran och bestraffning är en kollektiv plikt, och alla har en del i detta gemensamma ansvar* (Mahmoud, 2017: 45).

Ett kollektivt beslut

Darvishpour (2014) skriver om hur patriarkala strukturer kan förändras drastiskt efter invandring. Emellertid är det essentiellt att lyfta fram det intersektionella perspektivet som i denna kontext understryker att män med invandrarbakgrund inte utgör en homogen grupp, det finns män som är förespråkare för traditionella patriarkala värderingar och män som är feminister. Vidare hör invandarmännens tankesätt kring könsrelationer samman med bland annat deras: sexuella läggning, klasstillhörighet, kulturella bakgrund, utbildning och ålder (Darvishpour, 2014). Ahmad skriver om en situation där hans lillasyster var redo för ett giftermål. Till skillnad från hans andra två systrar hade hon själv hittat sin blivande make men "kandidaten" behövdes först godkännas av familjen innan de kunde ta nästa steg. Ahmad var medveten om att hans far skulle prata med männen i familjen om hans lillasysters framtid och möjliga make. Vid den tiden hade Ahmad redan pratat med sin lillasyster för att säkerställa att det verkligen var något som hon ville (Mahmoud, 2017: 153). Vi tolkar händelsen som att Ahmad inte delade värderingarna som förekom i hushållet, att männen skulle godkänna kandidaten vilket även stärks i det att han pratade med sin syster på förhand. Vidare är det uppenbart att Ahmad hade andra värdesystem då han försökte övertyga sin fader till att systemen skulle vänta med giftermålet då han ansåg att hon först kunde slutföra en utbildning. För Ahmad var det viktigare att systemen skulle bli en *självständig* kvinna än en gift kvinna (Mahmoud, 2017: 154).

Familjen och gemenskapen mot individen och vännerna

Ahmad berättar hur han blev kompis med en kollega från ett av sina studentjobb. Vännern bjöd senare hem honom på middag med hennes familj. Ahmad lånade en av bilarna de hade hemma och körde till det idylliska området där hon bodde. Han berättar att han å ena sidan njöt av omgivningen, men att han å andra sidan kände sig främmande i området. Ahmad berättar att till skillnad från sin familj har han alltid velat uppleva sådant som är exotiskt, att det måste finnas något annat än där han kommer ifrån (Mahmoud, 2017: 143). När han knackade på dörren hos sin väns familj slogs han av doften av nybakat bröd (Mahmoud, 2017: 143). Han ställde sig själv frågan: *bakar danska kvinnor sitt eget bröd? det måste jag berätta för mamma. Hon är bergsäker på att kvinnor som arbetar inte har tid för barn, ett rent hem och bra matlagning* (Mahmoud, 2017: 143). Det är påtagligt hur Ahmad upplevde en kulturkrock vilket Hussein (2017) förklarar att personer känner av när de befinner sig i en främmande miljö och där individens kulturella vanor inte kan förutse och förklara andra individers agerande (Hussein, 2017). Ahmad understryker hur hans familj aldrig bjöd hem enbart *en* gäst, det är familjen och

gemenskapen mot individen och vännerna. Under middagen ringde Ahmads näst äldsta bror och Ahmad kände att han inte kunde ignorera samtalet. När Ahmad insåg att han hade tre obesvarade samtal växte klumpen i magen och han började må illa. Brodern gav Ahmad ordern att köra hans fru till ett bröllop. Ahmad upplevde en känsla av att bli sliten i småbitar, Ahmad visste inte vad han skulle göra men efter ett tag tog han beslutet och la på (Mahmoud, 2017: 144-145). Detta resulterade i, precis som Ahmad skriver: *jag har vunnit en liten seger - eller skjutit upp en strid. Jag måste ju hem förr eller senare* (Mahmoud, 2017: 146).

När Ahmad svarade broderns samtal fungerade troligtvis skammen som en ”social kompass” där den signalerade att han agerade på ett sätt som inte var acceptabelt (Hansson, 2010). Skammen yttrade sig i att Ahmad kände att situationen var oerhört pinsam (Mahmoud, 2017: 146). Det är en synpunkt som även Schlytter och Rexvid (2017) skriver om, där författarna nämner att skammen fungerar som ett verktyg där individen får insikt kring hur hen enligt grupp- eller samhällsnormer bör känna och reagera (Schlytter och Rexvid, 2017). Det som är intressant utifrån den nämnda händelsen som Ahmad råkade ut för är ett perspektiv som Ahmadi (2006) beskriver. Författaren skriver att vissa handlingssätt som personen kan välja att agera utefter kan ha sin grund i de värderingar och normer som hen har internaliserats under sin socialisering i samhället. Författaren menar att kultur formar hantering av händelse (Ahmadi, 2006), däremot agerade Ahmad inte på ett sätt som krävdes av hur han har blivit lärd. Sålunda kanske en förklaring kan hittas i hur Ahmad har omformulerat barndomsförhållanden till nya mönster (Hwang & Wängqvist, 2014).

5.2.3 Myndigheterna/samhällets stöd

Problem med att anpassa sig i majoritetssamhället

Grutzky och Åberg (2013) förklarar om hur avsaknaden på översikt och inflytande i de segregerade samhällen ofta ses som ett mångkulturellt problem. Detta resulterar i att individer inte förväntas ta ställning till de mångkulturella diskussionerna med bakgrund i att allting anses vara lika mycket värt (Grutzky & Åberg, 2013). Detta går emot den möjlighet som ungdomar behöver då precis som Darvishpour (2014) skriver är dessa ungdomar oftast mer motiverade och har en bättre vilja till integration än sina föräldrar (Darvishpour, 2014). Ahmad som levde i miljonprogramområdet Askerød beskriver att kommunen stundvis gjorde mycket för invånarna i området, detta medförde att vissa av familjerna flyttade och skapade bättre förutsättningar för att ta sig fram i livet. Emellertid levde Ahmad och hans familj i deras eget parallellsamhälle med egna lagar och regler, med bakgrund i en sträng kollektiv uppfostran samt ett konstant fokus på heder och undvikande av skam. Han skildrar det som ett stängt land i Danmark (Mahmoud, 2017:15). Att Ahmads familj inte tog tillfället i akt och flyttade kan ha många förklaringar. En aspekt kanske är i samspel med det som Darvishpour (2014) uttrycker att vissa invandrarföräldrar inte vill att barnen skall ”försvenskas”. Författaren skriver även att den första invandrageneration oftast har det lite svårare för de nya normerna vilket vanligen inte är så för barnen (Darvishpour, 2014). Detta kan förklara varför familjen valde att stanna kvar. För Ahmad blev räddningen till slut att han flyttade och skaffade en utbildning, han blev därmed en mönsterbrytare, en förebild för andra (Mahmoud, 2017:9).

Schlytter och Rexvid (2017) skriver om hur det existerar starka krafter som vill skapa stängda parallellsamhällen, dessa styrs av den kollektiva mentaliteten där hederskulturella värderingar och normer råder (Schlytter & Rexvid, 2017). Detta är en infallsvinkel som Ahmad skriver om där han förklarar att det är fel att tro att medlemmarna av dessa parallellsamhällen vill vara

danskar. Han menar att de vill ha samma rättigheter och fördelar som danskar men att de inte vill vara danskar. Hans föräldrar ansåg att danskarna var orena och de gjorde därmed allt för att uppfostra barnen till att inte ha någon dansk identitet (Mahmoud, 2017:69). Ahmad nämner en situation där hans lärare konfronterade hans felaktiga nationaluppfattning. Hans lärare slog fast vid att alla i klassen tillhörde samma nationalkategori, nämligen att de alla var danska barn. Protester uppstod i samma ögonblick som läraren sade det men Ahmad är i vuxen ålder glad över att läraren vågade ta upp det utan att bli rädd för att bli kallad rasist. Dock betonar han att det är en hårfin balans. Han menar att det inte skall uppstå en situation där individen tvingas välja det ena framför det andra. Han ser sig själv som dansk, något som han är stolt över, samtidigt som han accepterar sitt ursprung och att känna till dess kultur. Detta med anledning i att han aldrig kan ändra på det faktum att han ser ut som han gör med sitt svarta hår, bruna ögon och bruna hud (Mahmoud, 2017: 120–121).

Ahmad lyfter även fram att det är viktigt att berätta för alla barn som lever i Danmark att landet är deras land. Detta skapar de rätta möjligheterna för barnen att slå rot där, känna samhörighet och stå starka som fria individer. Annars kan det i värsta fall skapa ett ytligt förhållande till både Danmark och till föräldrarnas land. Ahmad skriver att alla behöver känna samhörighet, dock kommer ingen kämpa för att bli delaktig i en gemenskap som de känner att de inte tillhör (Mahmoud, 2017: 120–121). Att Ahmad reagerade så starkt på lärarens utlåtande kan även ha sin bakgrund i ett annat perspektiv som Darvishpour (2014) tar upp där författaren nämner att den upplevda sociala exkluderingen och diskrimineringen i majoritetssamhället som ungdomar med utländsk bakgrund erfarar kan resultera i att deras etniska identifikation förstärks (Darvishpour, 2014). Ur situationen fick Ahmad i vuxen ålder eventuellt en tankeställare där precis som Hammarén och Johansson (2009) förklarar att under individuationen skapas ett nytt sätt att se och relatera till det kollektiva. Det handlar om en nyorientering där sannolikheten för att experimentera med olika identiteter och möjligheter förstärks (Hammarén & Johansson, 2009).

Insatser för att skapa ett självständigt liv

I boken understryker Ahmad hur (heders)kulturen har skapats av lika delar av bekvämlighet, oförmåga och okunskap hos individerna. Han lyfter även fram att det behövs hjälp utifrån för att bryta med individernas välkända mönster. Denna hjälp bör komma från det danska samhället, exempelvis som upplysningar, krav och erkännande. Ahmad beskriver att erkännande för hans del innebär att vi är alla olika och att vi därmed får vara det. Emellertid skall det även ställas krav på att den enskilda individen skall ingå i samhället utifrån sina egna förutsättningar. Ahmad lyfter även fram hur hans nyfikenhet över ”andra” samhället grundades i en önskan att veta mer, att utvecklas och att utbilda sig. Han betonar att många som lever i parallellsamhället hindrar denna utvecklingen där de konsekvent kväver sin nyfikenhet genom att göra sig främmande för och isolera sig från det resterande samhället. Detta i sin tur skapar svårigheter för att uppnå individuell frihet och självständighet (Mahmoud, 2017: 9–10 & 59). Yrkesverksamma som är i kontakt med ungdomar som är utsatta för HRV bör beakta att målgruppen behöver stöd för att skapa ett självständigt liv utanför sin familj (Baianstovu, m.fl. 2019). Självständigheten i kombination med en grundläggande tillit, initiativförmåga och verksamhetslust kan agera som starka faktorer för att utveckla en stabil identitet för att exempelvis bryta sig loss från HRV (Hwang & Wängqvist, 2014).

Emancipation

När Ahmad var arton år visste han att han inte skulle överleva under brödernas tyranniska ”herravälde”. Pappan hade på den tiden börjat överlåta familjeansvaret på de äldre bröderna så

Ahmad insåg att han var tvungen att ta sig ifrån familjen, ju fortare, desto bättre. Han poängterar dock att det inte är så lätt som de flest tror (Mahmoud, 2017:128–129). Det kan även ha varit ett sätt för Ahmad att tillfredsställa sitt behov av ett psykosocialt moratorium, att han ville ta paus från sitt ansvar och plikter för att ”hitta sig själv” (Hwang & Wängqvist, 2014). I boken framgår det inte om Ahmad sökte hjälp från myndigheterna. I en sådan situation där ungdomar som vill frigöra sig från HRV kommer i kontakt med myndigheter är det oerhört viktigt att ungdomens individuella behov sätts före den biologiska åldern. Den biologiska åldern kan i denna kontext vara missvisande då den förväntas ge en bild över hur den självständig ungdomen bör vara. Följaktligen kan insatsen göra mer fara än nytta (Baianstovu, m.fl. 2019).

Det framgår inte hur nära Ahmad var till sina vänner men det är värt att ha i åtanke att precis som Baianstovu, m.fl. (2019) konstaterar så kan det uppstå svårigheter för ungdomar utsatta för HRV att skapa och upprätthålla relationer. Dessa ungdomar kan känna sig ambivalenta kring att förtälja något om sig själv då våld och förtryck är ett vanligt tillstånd i deras liv. Fasan ligger i att avslöja ett stigmatiserande och icke-normativt liv (Baianstovu, m.fl. 2019). Ahmad skildrar en händelse där hans vänner var fundersamma till varför han inte bara flyttade, *du bor i Danmark och har fyllt arton, du bestämmer väl själv?* (Mahmoud, 2017:128). I detta avseende hade det varit till nytta att precis som Sjögren (2003) uttrycker det att vännerna, eller om myndigheterna kom i kontakt med ungdomar i likvärdig situation, att ställa frågan kring vilken roll kulturella faktorer har i personens handlingsmönster (Sjögren, 2003). Ahmad svarade sina vänner: *vi lever i en falsk förhoppning om att alla som bor i Danmark är fria, har samma möjligheter, och att vi alla behandlas lika. Jag lever i två världar: det Danmark som alla känner till, och det parallella Danmark, som alla blundar för. Även om ingen skulle tro det, så är det den parallella världen som är den dominerande och styrande. Och det är inom dessa ramar, lagar och regler jag måste agera och leva mitt liv* (Mahmoud, 2017: 128-129). Ahmad understryker att det är viktigt att samtala och upplysa varandra för att bryta med en kultur som undanhåller sina medlemmar från majoritetssamhället. Detta blir oerhört viktigt för att skapa goda förutsättningar för individer att välja den tillvaro de själva vill ha (Mahmoud, 2017:10-1).

5.3 Arkan Asaad

5.3.1 Identitet

Att tvingas in i en roll

Amar, huvudpersonen i boken *Stjärnlösa nätter*, växte upp med sina föräldrar och fyra syskon: tre bröder och en syster. Trots att Amar betraktade systemen och modern som extremt viktiga, hamnade systemen i skuggan av bröderna och modern i skuggan av fadern. I sin livsberättelse betonar Amar hur modern var huvudpersonen som uppfostrade barnen. Amar beskriver henne som största inspirationskällan och som en ”lärare”. Emellertid valde Amar fadern framför modern när skilsmässan mellan föräldrarna var aktuellt (Asaad, 2011:18). Till skillnad från modern, var fadern alkoholiserad, aggressiv och utsatte såväl modern som barnen för misshandel. Ytterligare var det hans far som beslutade om ett arrangerat äktenskap mellan Amar och hans kusin Amina. Vid den tidpunkten var Amar nitton år gammal. I boken är det märkbart hur fadern har en överordnad position, detta kan vi läsare notera genom den språkliga utformningen där hans far benämns med ett stort F. Detsamma gäller inte för modern där han skriver mamma. Likaså skildras systemen och bröderna på olika sätt. Trots att det är hans storasyster, lyfts hennes ställning fram genom: *min storasyster Thaila som i mina ögon alltid varit min lillasyster* (Asaad, 2011:8) samt *jag var storebror och den äldste* (Asaad, 2011:241).

Bröderna däremot betraktades som Amars "liv", hans *högra och vänstra lunga* (Asaad, 2011:10). Denna familjestruktur ger en konkret bild på den traditionella familjeordningen, där patriarkala mönster är centrala som författaren Darvishpour (2010) har lyft fram. I dessa ordningar är fadern överordnad medan modern underlägsen, samtidigt har sonen högre status än systemen som befinner sig längst ner i skalan (Darvishpour, 2010).

Amar ger en ingående beskrivning kring faders förhållningssätt gentemot honom. Amar skriver om att fadern aldrig kände stolthet över honom. Ytterligare betonar han hur fadern ville forma honom utefter hur han själv var som ung. Mer ingående förväntades Amar att arbeta, eftersom fadern själv arbetade när han var sex år gammal för att få in en inkomst till familjen. Amar understryker att denna inställning var ett "arv" som barnen förväntades leva upp till (Asaad, 2011:16–17). Den förväntan som Amars far hade kan relateras till de egenskaper som Hansson (2010) lyfter fram om manligheten. Författaren påpekar hur förmågan att försörja sig och sin familj är egenskaper som är förknippade med manlighet i en traditionell familjeordning (Hansson, 2010). Ytterligare en aspekt värt att nämna är kring rolltilldelningen som var utmärkande i Amars berättelse. Amar var oerhört glad över att åka hem igen till Sverige för att följa sin dröm. Han hade som målsättning att bosätta sig i Stockholm för att jobba som filmregissör. I texten är hans glädje över detta steg påtagligt där han i synnerhet skriver: *Jag ska följa min dröm!* (Asaad, 2011:112). Emellertid skriver Amar om hur hans far upplyste honom kring den roll som han förväntades inta: *vad säger du? Är du inte klok? Du kan glömma allt det där. Nu går ditt liv ut på att försörja din fru... ..Du kan inte kasta bort din tid på någon fantasidröm!* (Asaad, 2011:112). Ett vidare perspektiv att belysa kring Amars rolltilldelning kan utläsas i Hammarén och Johanssons (2009) förklaring kring den sociala identiteten. I synnerhet klargör författarna hur den sociala identiteten ger individen en specifik roll i samhället som kan begränsa hans handlingsutrymme. Sålunda kan den tilldelade rollen upplevas som tvingande för individen och kan även resultera i en rollförvirring (Hammarén & Johansson, 2009). Ett tydligt exempel på rollförvirring kan utläsas i Amars berättelse där han skriver:

Aminas liv låg verkligen i mina händer, en nittonåring som nyss tagit studenten, fattig som en kyrkråtta och utan jobb. Ångesten satte in redan innan vi hade hunnit köra ut ur den första byn. Hela vägen hem till Sverige, under åtta dagar, grubblade jag och tankarna spred sig som ett virus i huvudet. Jag funderade över mitt liv på ett sätt jag aldrig hade gjort tidigare. Det fanns inga lösningar eller svar. Det fanns bara frågor (Asaad, 2011:113).

Amar blev återigen påmind om att lägga sina egna drömmar åt sidan då hans far sade till honom: *Du har mycket jobb framför dig Arkan, så glöm dina egna planer och var realistisk* (Asaad, 2011:113). Citatet av fadern ger en explicit bild över hur individen i ett parallellsamhälle är underordnad den etniska gruppens värderingar. Hemma prioriteras familjens bästa och en stor vikt läggs på att inte vanhedra familjen. Till skillnad från det svenska majoritetssamhället där individens självständighet betonas med rätten till frihet och välbefinnande (Baladiz, 2009). Detta kan resultera i som författaren Wrangsjö (2010) understryker att ungdomar med invandrarbakgrund, som är bosatta i Sverige kan få en identitetsförvirring när de får svårigheter med att överbrygga de omfattande olikheterna mellan sina invandrarföräldrars- och sina egna kulturella principer och värderingar som råder i Sverige (Wrangsjö, 2010).

Hussein (2020) skriver om hur dialogen mellan föräldrar och barn har försvårats i den västerländska kulturen (Hussein, 2020). Detta är något som blir utmärkande i Amars skildring under en situation när Amar försökte upplysa sin pappa kring att situationen och rollerna i Sverige inte är densamma som i hemlandet. Amar nämner att: *i Sverige behöver man inte försörja sina kusiner, i Sverige finns det kläder, i Sverige behöver man inte få tjugo barn som*

ska slava för att säkra pensionen (Asaad, 2011:17). Amar ansträngde sig med att övertala sin far att låta honom vara ifred för de bodde trots allt i ett modernt land där diverse skyddsnät var tillgängliga. Amar försökte vid flertal tillfällen förklara för sin far kring situationen i Sverige, dock svarade fadern alltid med att ironiskt kalla honom för drömmare (Asaad, 2011:17).

Identitetsförvirring

Den tilldelade rollen liksom giftermålet har förmodligen präglat Amars personliga identitet i den bemärkelse att Amar nämner hur han inledningsvis gjorde vad hans far ville: spara pengar inför resan till Syrien för att genomföra intervjun med Amina, samt även skicka hälften av sin lön till henne. När intervjun ägde rum och Amar åkte hem till Sverige, ändrades dock hans livsstil. Amar skriver om hur han fortsatte med att skicka hälften av lönen till Amina, däremot slutade han att spara. Pengarna gick istället till alkohol och festande som Amar röjde sig med dagligen. Amar understryker dock att festandet kändes lika påtvingade för honom som själva äktenskapet, men att alkoholen fungerade som en bedövning för hans smärta (Asaad, 2011:136). Amars tillvägagångssätt för att minska sin upplevda smärta kan förklaras som en copingstrategi. Ahmadi (2006) betonar hur coping inte alltid handlar om att hantera en viss påfrestande situation, snarare kan tillvägagångssättet även tillämpas för att minska känslan av situationen (Ahmadi, 2006). Ytterligare förklarar Schlytter och Rexvid (2017) att drogkonsumtion kan vara ett handlingsätt för att hantera de outhärdliga känslorna (Schlytter & Rexvid, 2017), vilket överensstämmer med Amars historia.

Trots att Amar inte ville kontrollera Amina gjorde han det omedvetet. Detta skildras i Amars berättelse under flertal gånger där han utsätter henne för en psykisk påfrestning i form av att han exempelvis ger henne falska förhoppningar om att hon kommer garanteras ett uppehållstillstånd (Asaad, 2011: 169). Amars behandlade gentemot Amina kan grunda sig i de normer och värderingar som Amar möjligtvis har internaliserat under sin uppväxt (Ahmadi, 2006) där hans pappa utsatte hans mamma för ett respektlöst bemötande (Asaad, 2011: 12–13). Shilan, den unga flickan som Amar förälskade sig i, i Sverige blev även utsatt för Amars manipulation. Först undanhöll han äktenskapet med Amina för Shilan samt för sin far, troligtvis på grund av rädsla för sin pappa och rädslan över att förlora henne. En kärleksrelation skulle visserligen vara ett potentiellt hot mot faders heder. Eftersom i samhällen där individens identitet är huvudsakligen social blir familjens status och rykte likvärdigt med ens eget. Här blir hedern allas heder och skammen allas skam. Skam inom sådan kontext kan uppmärksamma individen när hen agerar på ett sätt som strider mot rådande normer och påverkar gruppens existens (Wrangsjö, 2010). I Amars skildring blir detta återigen synligt då han inte tvekar med att manipulera fadern, Shilan, Amina, släkten och sig själv. För att citera Amar: *alla små vita lögnen blev grövre och grövre och det slutade med att jag ljög för henne (Shilan) varje dag. Precis som jag har ljugit för Amina och för Far, för alla släktingar och för mig själv* (Asaad, 2011: 142).

Även andra jämnåriga tjejer i Sverige blev drabbade till följd av Amars förändrade beteende. Amar berättar om hur hans tid ägnades åt tjejer, samtidigt som han hade vetskapen om att dessa relationer inte skulle leda någonstans eftersom han var gift. Amar uppmärksammar hur han blev hänsynslös gentemot tjejer och började krossa deras hjärtan (Asaad, 2011:136). Han betonar hur han utgick från inställningen: *hade mitt liv förstörts så kunde jag förstöra andras* (Asaad, 2011:136). Dock poängterar han att den egenskapen är långt ifrån hur han egentligen var. Den respekten för kvinnor som han lärde sig från hans mor försvann dock gradvis (Asaad, 2011:136). Att Amar agerade med egenskaper som stred mot hans reella identitet kan ha sin grund i två förklaringar. Precis som Hwang & Wängqvist (2014) framhäver kan kriser i livet medföra till en identitetsförvirring hos den drabbade, härav följer att personen inte vet vem hen

är (Hwang & Wängqvist, 2014). Amar som fick ingå ett äktenskap mot sin vilja upplevde möjligtvis känslor som stred mot den manliga egenskapen som oftast är utmärkande i hederskulturen, vilket Hansson (2010) skriver ytterligare om. Författaren påpekar hur dessa pojkar får tidigt lära sig att inte uppvisa känslor som är förknippade med svaghet och sårbarhet. Istället bör känslorna döljas med exempelvis tystnad, våld och aggression. Författaren poängterar hur processen kan påverka individens agerande, närmare bestämt kan personen börja behandla andra som hen blivit behandlat (Hansson, 2010).

Essentiella aspekter för identitetsutvecklingen

Hwang och Wängqvist (2014) betonar vikten av psykosocialt moratorium under ungdomstiden, som handlar om en slags paus från plikter och ansvar. Författarna indikerar hur moratoriet skulle vara en sökande fas där ungdomen får en möjlighet att leva vid sidan av samhället och prova på temporära roller. Med moratoriet kan personen få en chans att "hitta sig själv" och veta vad hen i synnerhet vill åstadkomma i livet (Hwang & Wängqvist, 2014). Amar skriver om sin tid innan resan till hemlandet och dessförinnan tvångsäktenskapet ägde rum. Han belyser hur han vid den tiden hade rest till USA för att arbeta som lägerlärare och kände där att han kunde ta sina egna beslut i livet, han kom även till kännedom kring vilken sorts man han ville vara. Han skriver om hur ont det gjorde när han senare i sitt liv fattade beslut som han därefter inte kunde stå för (Asaad, 2011:7–8). Betydelsen av moratoriet tar sig även i uttryck när Amar, efter tvångsäktenskapet reser med sin kärlek (Shilan) till Turkiet. Där blev han säker på att det är med Shilan han vill leva med och inte med Amina. Amar noterade den kärleksfulla relationen som Shilan och hennes familj hade för varandra vilket han saknade under sin uppväxt (Asaad, 2011:180). Han skriver: *först trodde jag att det var fel på hennes familj. De var glada och kramade om varandra hela tiden. Men snart insåg jag att det var jag som var utomjording som var utstött av sin familj, av hela sin släkt. Mer och mer öppnades mitt stängda skal och jag vågade tro på att det fanns något som heter familjekärlek* (Asaad, 2011:180).

Ytterligare en aspekt som är viktig för identitetsutvecklingen är vad Wrangsjö (2010) kallar för differentiering. Differentiering innebär att en person pendlar mellan olika sociala miljöer och applicerar olika identiteter för att skapa sin unika identitet (Wrangsjö, 2010). I Amars berättelse blir det stundvis märkbart hur han inte fick pendla mellan olika roller/identiteter. Han var exempelvis tvungen att socialisera sig med männen i hemlandet, eftersom han betraktades som vuxen, trots att han själv kände sig som ett barn. Amars understryker att han hade inga vänner att leka med därför att pojkar i hans ålder uppförde sig som vuxna. De ville inte leka, utan istället sitta bakom männen och lyssna på deras konversation (Asaad, 2011:48–49). En annan aspekt som Amar möttes av i hemlandet var hur arbetsuppgifterna var fördelade efter kön. Han preciserar hur han exempelvis inte fick diska när han ville göra det. Slakten menade att en sådan uppgift tillhör kvinnor. Amar som var van vid jämlikhet och arbetsfördelning hemma i Sverige upplevde situationen som oerhört obehaglig (Asaad, 2011:46–47). Därmed blev de tydliga könsrollerna ett hinder för att Amar skulle få möjligheten att applicera olika identiteter i diverse miljöer för att skapa sin egna identitet.

Vändpunkten

Baianstovu m.fl. (2019) belyser hur ungdomar som utsätts för HRV kan få påtagliga psykiska- och fysiska skador. Dock tenderar det psykiska våldet att påverka den drabbade i större omfattning, än vad det fysiska gör. Författarna skriver att dessa ungdomar kan bland annat känna sig maktlösa i den upplevda situationen (Baianstovu m.fl., 2019). Den maktlösheten som författarna lyfter fram är en aspekt som Amar återger i sin historia. Amar betonar hur han kände

sig fången både fysiskt och psykiskt, trots att han levde fritt i Sverige (Asaad, 2011:116). Med bakgrund i hans upplevda känsla negligerade han sig själv: *jag var alltid ovårdad och struntade i mig själv* (Asaad, 2011:118) Han ansåg att det inte fanns någon som han behövde vara fin för. Han tappade sin livslust (Asaad, 2011:118). Så småningom började han uppmärksamma hur han hade blivit förstörd till följd av alkoholkonsumtionen. Amar skriver att när han betraktade sig själv tillräckligt länge i spegeln kunde han se hur hans ansikte transformerades till sin far. Ytterligare kunde han även i spegeln se sin far skratta åt honom och säga: *du är inte mycket bättre än jag* (Asaad, 2011:136). Däremot var det en vändpunkt för Amar, genom att betrakta sig själv så trasig som han var samt även att hans identitet började likna hans far, bestämde han sig för att försöka leva och lämna alkoholen (Asaad, 2011:136). Det blir således tydligt hur Amar strävade efter att hitta sin egen unika identitet, som inte skulle efterlikna sin faders. Detta är en aspekt som Hwang och Wängqvist (2014) betonar när författarna skriver hur identitetsutvecklingen är ett mänskligt behov och som handlar om den egna självbilden, som inkluderar individens medvetenhet om sig själv som unik person. För att individen ska betrakta sig själv som en unik person, försöker hen exempelvis besvara frågan ”vem är jag?” (Hwang & Wängqvist, 2014).

5.3.2 Parallelsamhälle

Starka inslag av social kontroll

Parallelsamhället kan definieras som ett samhälle med sina egna lagar och regler. I detta samhälle råder en social kontroll med starka inslag av våld, heder, skam, arrangerat äktenskap och kollektiv uppfostran (Schlytter & Rexvid, 2017). I Amars berättelse ges tydliga exempel avseende hur hans liv har präglats av ett sådant samhälle. Amar nämner hur han blev utsatt för den kollektiva kontrollen av såväl fadern som släkten. Detta utövande praktiserades mer ingående när Amar vägrade att gifta sig med kusinen. Inledningsvis försökte kusinerna övertala Amar till giftermålet. Bland dessa personer var Aminas mamma (Amars faster) även inblandad. Hon betonade hur de inte ville fria bort deras dotter till en annan man, utan specifikt till Amar. Hon menade på att Amar inte behövde gifta sig med henne hastigt, utan kunde enbart sätta ringen på hennes finger för att på sådant sätt ”reservera” henne (Asaad, 2011:61–62). Amar blev chockad och svarade beslutsamt och ilsket: *vet ni hur sjuk i huvudet ni är? Hon är som min egen syster. Det blir ju incest. Våra barn kommer att få tolv fingrar och två huvuden... Jag kommer aldrig gifta mig med henne! För det första är hon min kusin. För det andra är jag för ung och för det tredje så är jag inte kär i henne* (Asaad, 2011:62). Som läsare blir det förvånansvärt att Amar uttrycker sig så starkt som han gjorde, detta grundar vi i den position som han befinner sig i (längst ner i familjestrukturen) i förhållande till faderns äldre släktingar (Darvishpour, 2010).

Vid ett tillfälle när Amar frågar Amina om hennes syn på äktenskapet och att gifta sig med en kusin, svarar Amina med: *jag vill bara vad din far vill. Hans önskan är min lag* (Asaad, 2011: 88). Här ser vi märkbara skillnader mellan Amars och Aminas åsikter samt bemötande av situationen. Det märks hur Amina har blivit uppfostrad vid att inte ifrågasätta de äldres beslut. Här blir det självklart för henne att visa vördnad och lydnad för Amars fars ställningstagande (Wrangsjö, 2010). Till skillnad från Amina, har Amar protesterat för att inte ingå äktenskapet. Hans bemötande av situationen kan grunda sig i de normer och värderingar som han har internaliserat från det svenska samhället (Ahmadi, 2006), han skriver att tanken kring giftermålet är långt ifrån det liv han vill leva (Asaad, 2011:54).

Skammens påtagliga inverkan

I Amars skildring får skammen en central aspekt i berättelsen. Amar nämner bland annat hur hans far initialt inte brydde sig om att Amar skulle gifta sig. Men tillbaka i hemlandet, bland alla släktingar, hade han börjat betrakta giftermålet på allvar. Amar understryker att han inte visste vad anledningen var, dock skriver han: *jag visste att det var vanligt med släktgiftermål, framförallt kusingifte...Då visste man vad man fick och det stärkte släktbandet och sammanhållningen*. Amar betonar även *hur hans far älskade hans familj och släkt och skulle säkert göra vadsomhelst för dem* (Asaad, 2011:54). Detta kan grunda sig i det som Lewin och Lewin (2003) skriver om att i vissa invandrargrupper har hedern fått ett stort utrymme. Enligt författarna kan anledningen bero på den gruppbaseade identiteten och skamkulturen. I skamkulturen styrs den sociala kontrollen utanför själva individen, nämligen i gruppen. I den kulturen är det väsentligt att inte tappa ansiktet inför andra (Lewin & Lewin, 2003). Här får vi intrycket att Amars fader möjligtvis inte hade ett val kring giftermålet och att beslutet fattades inom släkten.

När Amar stod fast vid sitt beslut om att inte gifte sig med Amina blev den sociala kontrollen och uppfostran alltför påtaglig. Han nämner hur han först blev nonchalerad av alla, både vuxna och barn. Han kallades exempelvis inte till måltiderna eller till andra sociala sammankomster (Asaad, 2011:118). Amar belyser hur han även blev slagen av sin pappa med örfilar. Vid detta tillfälle hade Amar markerat hur han aldrig skulle gifta sig med en kurd, och framförallt inte med en kusin. Bråket mellan Amar och sin pappa eskalerade vilket resulterade i att fadern fick en hjärtattack (Asaad, 2011:77–79). Amars fastrar kom genast med anklagelser gentemot Amar: *Alltihopa är det fel. du har bråkat med din far och nu har han fått hjärtattack. Skäms du inte?* (Asaad, 2011:79). Skammen fungerade i den givna situationen som ett verktyg över hur Amar enligt grupp- och samhällsnormer borde känna och reagera (Schlytter & Rexvid, 2017). När släkten får reda på att Amar har återgett sanningen till handläggaren på Migrationsverket eskalerar deras påtryckningar. Vid de tillfällena ringde släkten och hotade honom till liv för att han ansågs ha vanhedrat deras rykte. Härav följde att Amar skulle torteras och inte dö snabbt (Asaad, 2011:238).

Upplevelser av en främmande miljö

Hussein (2017) skriver hur en individ kan uppleva kulturkrock när hen vistas i en främmande miljö och där individens egna kulturella vanor och seder inte kan förstå och förklara människors handlande. Kulturkrocken uppstår när individen exempelvis stöter på attityder och beteendemönster som hen upplever som hotfulla och skrämmande (Hussein, 2017). Amar belyser hur han inte kunde finna glädje på sin bröllopsdag, att han grät och tänkte: *Jag var ensam i mitt rum, i ett främmande land, i en främmande situation med en främmande fru och med förväntningar från en kultur som jag inte ville vara del av* (Asaad, 2011:108). Hussein (2017) poängterar att kulturkrocken upplevs allra starkast när individen tvingas leva i två kulturer: mellan den individualistiska jämlikhetskulturen och den patriarkala kulturen. Dubbelheten kan bland annat leda till osäkerhet och identitetskris (Hussein, 2017). Dagen efter bröllopsceremonin vaknade Amar och kände hur hans känslor hade satt sitt spår på ansiktet. Amar understryker hur han var avtrubbad från känslor och att han kände sig gammal: *hur hade jag kunnat åldras så mycket på bara en natt?* (Asaad, 2011:109).

En begränsad valmöjlighet

Schlytter och Rexvid (2017) poängterar hur den kollektiva kontrollen som råder i parallellsamhället hindrar den individuella friheten och personliga utvecklingen. Författarna understryker hur den kollektivistiska mentaliteten där hederskulturella värderingar och normer råder, vill skapa stängda samhällen (Schlytter & Rexvid, 2017). Amar framhåller hur giftermålet med Amina satte gränser för hans framtidsdrömmar: att åka hem till Sverige för att kunna träffa vänner, festa och uppfylla sina drömmar. Han betonar hur dessa drömmar blev framtagna från honom på grund av den nya rollen han fortsättningsvis skulle inneha (Asaad, 2017:112–113). Det arrangerade giftermålet var möjligtvis ett hinder för Amars identitetsutveckling som Hwang och Wängqvist (2014) nämner där intressen, behov och känslor är viktiga delar av identitetsutvecklingen (Hwang & Wängqvist, 2014).

Baianstovu, m.fl. (2019) understryker att ungdomar som utsätts för HRV kan ha svårigheter med att skapa och vidmakthålla nära relationer. Frukten ligger i att avslöja ett stigmatiserat och icke-normativt liv. Därav blir dessa ungdomar osäkra kring att berätta något om sig själva på grund av att förtryck och våld är något som är förekommande i deras liv. Rädslan och osäkerheten kan sålunda påverka stora delar av ungdomarnas liv, exempelvis deltagandet i den sociala gemenskapen samt bibehållandet av relationerna (Baianstovu, m.fl. 2019). I boken ger Amar en skildring av hur han förlorade sina vänner den första tiden när han kom tillbaka till Sverige. Amar belyser hur vännerna uppmärksammade att han var förändrad, men att han inte hade modet att berätta eftersom han skämdes. Han menade att vännerna aldrig hade kunnat förstå den faktiska situationen. Amar öppnade dock upp sig för sin bästa vän, men valde att måla upp situationen annorlunda och ange att det var han själv som valde Amina då hon var väldigt eftertraktad och många ville ha henne. Amar berättar om hur han kämpade för att verka övertygande och därmed inte kunna bli avslöjad (Asaad, 2011:115). Amars vän som troligtvis var fundersam över situationen frågade Amar om han var lycklig. Amar höll sina faktiska tankar tillbaka och besvarade: *ja, vad fan vill du att jag ska säga? Tror du att jag blev bortgift?! skrek jag förtvivlat* (Asaad, 2011:116)

5.3.3 Myndigheter/samhällets stöd

Myndigheternas bemötande

Baianstovu, m.fl. (2019) framhåller hur våldsutsatta individer kan avstå från att söka hjälp med bakgrund i rädslan för diskriminering (Baianstovu, m.fl. 2019). Under intervjun hos Migrationsverket (gällande anknytningsprocessen med Amina) försökte Amar besvara frågorna korrekt men hoppades på att hans sorgsna ögon skulle ”avslöja” hans faktiska situation. Emellertid var han kluven då han visste att intervjun var oerhört viktig för Amina, sin far och för hela slakten. Amar uttrycker: *Jag visste att mitt liv hängde på en skör tråd. Om jag svarade fel skulle det gå åt helvete* (Asaad, 2011:164). Dock bröt han ihop och tappade talförmågan när han fick frågan om han älskade Amina och visste inte vad han skulle säga. Däremot svarade han efter en stund: *Amina är inte min fru, hon är min kusin och jag älskar henne inte* (Asaad, 2011:165).

Amar skriver om hur handläggaren var tillmötesgående, lovade att hjälpa honom samt även sade att Amar inte var ensam om en sådan situation. Vilket var en stor kontrast till hur handläggaren var innan frågan om hans kärlek till Amina lyftes fram. Mer ingående var hennes inställning kylig, hon hade ingen ögonkontakt med honom och satt nästan med ryggen till. Ytterligare nämner Amar hur han kände sig som en i mängden där intervjun skulle gå fort

(Asaad, 2011:162–163). Amar var noga med att uppmärksamma handläggaren att inte ange den faktiska anledningen som beslutsmotivation. Amar upplyste handläggaren kring följande:

Jag ber er, ni får absolut inte säga något till Amina eller min far. Amina kommer att ta livet av sig om hon får reda på hur det ligger till. Och Far kommer bokstavligen att döda mig om han får nys om detta. Det kommer bli krig i släkten. Hennes föräldrar tar inte lätt på att deras dotter har blivit ratad och lämnad ensam i ett annat land. Folk kommer att se på henne som en hora om hon blir hemskickad (Asaad, 2011:167).

Under en sådan situation skulle det vara lämpligt att Migrationsverket, precis som Baianstovu, m.fl. (2019) belyser, överväga hur beslutet skall motiveras för att inte Amars pappa, Amina och släkten får reda på den faktiska anledningen som kan resultera i avgörande konsekvenser för Amar, att han exempelvis utsätts för fara och i värsta fall även för mord. Det är även värt att nämna hur myndigheter bör fatta sitt beslut med lyhördhet och anpassning för Amars faktiska behov, och inte med bakgrund i hans etnicitet. Långsiktigheten bör därmed vara en essentiell faktor för ett välorganiserat stöd till Amar, samt andra pojkar som hamnar i en liknande situation (Baianstovu, m.fl. 2019).

Ändock hände det oförväntade. Migrationsverket tog ingen hänsyn till Amars utsago om vilka konsekvenser som kunde uppstå till följd av om sanningen skulle komma fram. Handläggaren informerade Amar följande: *vi måste skriva att äktenskapet var uppgjort och att släktingar till dig tvingade dig att gifta dig med din kusin. Vi har också skrivit att du har en person du älskar här i Sverige och att du inte vill att Amina ska komma hit (Asaad, 2011:171).* Amar berättar om hur han bemötte informationen med ilska: ilskan över att handläggaren lovade att hjälpa honom och inte ange den faktiska anledningen. Amar skrek till handläggaren: *Om ni gör detta kommer ni att få hennes blod på era händer! Ni har ljugit för mig. Ni skiter i mig och har aldrig brytt er. För er är jag bara ett nummer. Jag är så jävla besviken på er! (Asaad, 2011:172).* Det blir uppenbart hur Amar kände sig diskriminerad till följd av det beslut som togs. Den föga tilliten som han hade för samhällets myndigheter hade förvisso gått förlorat (Baianstovu, m.fl. 2019).

Migrationsverkets beslut fick Amar att hamna i en djup depression. Amar betonar hur han framöver hade mörka tankar och såg ingen utväg. Han hade dessvärre ingen att vända sig till för att erhålla hjälp, vännerna hade han övergett, Shilan hade lämnat honom och modern hade han inte kontaktat på länge och att uppsöka henne ansåg han inte var lämpligt (Asaad, 2011:173). Hans depression medförde att han försökte begå självmord, dock misslyckade han och hamnade istället på sjukhuset (Asaad, 2011:239). Amar betonar att sjukhuspersonalen var tillmötesgående, i berättelsen uppger Amar hur en sjuksköterska strök honom i underarmen och tittade på honom med en blick som signalerade: *var inte orolig, allt kommer bli bra (Asaad, 2011:241).* Därtill var det även en psykiatriker som besökte honom dagligen för att försöka hjälpa hans psykiska mående. Dock understryker Amar: *men vem fanns där för att reparera mitt hjärta (Asaad, 2011:241).* Amars starka känslor av hopplöshet och misslyckade ledde till att hans fysiska tillstånd tog längre tid att läka: *för dem jag älskat var jag ingen. Död eller levande kvittade. Utan uppmärksamhet och omsorg från sin familj, sina nära och kära, dör man inombords (Asaad, 2011:241).* Utifrån vår tolkning uppfattar vi händelsen som att Amar har till följd av den dåvarande situation blivit traumatiserad. Precis som Dyregrov (2010) nämner så hade ett välfungerande nätverk i kombination med en stark inre resurs möjligen resulterat i en snabbare läkningsprocess (Dyregrov, 2010).

En aspekt som yrkesverksamma bör ha i åtanke vid arbetet med målgruppen är den ensamhet och isolering som många individer upplever när de bryter sig loss från HRV och deras sociala nätverk (Baianstovu, m.fl. 2019). I Amars skildring blir det synligt hur han hamnade i ensamhet

delvis på grund av att handläggaren inte uppmärksammade hans faktiska situation, men även för att han valde att gå emot det arrangerade äktenskapet. Anledningen bakom att Amar trots allt inte blev utsatt för allvarigare konsekvenser av Aminas familj grundar sig i att han inte tog Aminas oskuld. För att citera: *anledningen till att de gick med på att släppa taget om mig var att Amina fortfarande var oskuld. Jag hade inte rört henne. Hade jag det skulle hon ha varit förbrukad* (Asaad, 2011:245). Amar betonar att i hans kultur är det goda ryktet essentiellt för att familjen skall ses med respekt och heder. Följaktligen har Amars agerande resulterat i ett utanförskap. Det blir särskilt märkbart i Amars slutord där han hävdar: *det är svårt att gå emot både sin släkt och sin uppfostran. Banden är enormt starka och man vill inte hamna utanför. Jag står fortfarande utanför. Ett utanförskap jag kommer att leva med resten av mitt liv* (Asaad, 2011:248).

Kapitel 6

6.1 Avslutande diskussion

Syftet med vår undersökning har varit att förstå hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) från unga mäns perspektiv som har växt upp i ett parallellsamhälle. Vi har analyserat två livsberättelser för att belysa den komplexa verkligheten på en samhälls- samt personlig nivå för de berörda unga männen. Detta syfte har vi försökt att besvara med följande frågeställningar:

- *Vad är hedersrelaterat våld och förtryck, samt i vilka former förekommer de?*
- *Vilka hinder står i vägen för en identitetsutveckling hos unga män som lever i en hederskultur i ett västerländskt samhälle?*

Vi är medvetna om att vår undersökning inte är helt fullständig i den bemärkelse att vi enbart har analyserat två livsberättelser. Dock vill vi understryka att de två livsberättelserna i kombination med kunskapsöversikten samt valda teorier har medfört att vi har fått tillräckligt med information kring olika infallsvinklar av problemet. Sålunda kunde vi besvara vårt syfte och frågeställningar.

Undersökningen tyder på att hedersrelaterat våld och förtryck är ett globalt problem som drabbar oerhört många människor. HRV kan ta sig uttryck i varierande former och kan således påverka individer olika. Emellertid är den centrala aspekten kring HRV att det är en kollektiv handling i den mening att våldet utövas av andra med ändamålet att undvika den förödande skammen, samt att även upprätthålla de normer och värderingar som existerar inom den enskilda kulturen. Vår studie har påvisat att den starka kollektiva kontrollen kan hindra den individuella friheten samt den personliga utvecklingen. I Ahmad Mahmouds berättelse är det psykiska- och fysiska våldet påtagligt, därtill genomsyras berättelsen av en tvingande rolltilldelning. Likvärdiga former har varit tydliga i Arkan Asaads livsberättelse, dock med en större betoning på det arrangerade äktenskapet han utsattes för. För att reducera de psykiska påfrestningarna har copingstrategierna varit ytterst viktiga för Ahmad och Arkan där de har spelat en stor roll för att minska lidandet. Detta har medfört att en omedelbar ångest har minskat, men även att det har fungerat som ett handlingsätt för ett långsiktigt resultat.

När det gäller identitetsbildning har vår undersökning visat att det är ett kritiskt utvecklingsstadium för ungdomar och kan vara ännu mer problematiskt när man lever i en hedersrelaterad kultur i ett modernt skandinaviskt land. Utifrån de livsberättelser som vi har analyserat framstod möjligheten vara begränsad att utveckla sin identitet med anledning av kollektivets auktoritet, vilket medförde att individen "lärde sig" att underminera sina egna mål för familjens bästa. Denna aspekt blev särskilt synbar utifrån hur Ahmad stundvis kämpade med sin identitetsutveckling, vilken grundade sig i det stängda samhället samt den kollektiva kontrollen som hindrade hans nyfikenhet över majoritetssamhället. Samma kamp har även varit utmärkande i Arkans berättelse, men då i en annan skepnad där han framställdes som en mer upprorisk pojke. Arkans svårigheter att skapa en relation till sin familj och att finna fotfäste i det land han föddes och växte upp i, förorsakade en bristfällig identitetsutveckling, som i slutändan resulterade i ett utanförskap från familjen. Vidare har den psykologiska samt sociala komponenten för identitetsutveckling varit synnerligen begränsad i livsberättelserna. Detta har varit utmärkande i exempelvis hur den omgivande miljön inte har gett Ahmad och Arkan möjligheter att testa på olika roller för att skapa sin egen identitet.

Vårt resultat har även exemplifierat att en kultur inte helt kan förklara individers attityder och beteende, utan precis som vi har uppmärksammat utifrån livsberättelserna spelar andra aspekter även in. Mer ingående har Arkans och Ahmads medfödda egenskaper samt synen på sig själva i relation till omgivningen medfört att de ville bryta sig loss från hederskulturen. Med bakgrund i livsberättelserna har det varit synbart hur ett liv i två separata samhällen kan resultera i en stark kluvenhet hos unga män, som i sin tur kan leda till en identitetsförvirring. Denna kluvenhet blir ytterligare påtaglig när individer hamnar i konflikt mellan föräldrarnas- samt samhällskrav, avseende de beteenden och attityder som individer skall vidmakthålla. Vederbörande tvingas till följd därav välja en specifik kulturtillhörighet, vilket i sin tur kan resultera i ett utanförskap.

Med hänsyn till den information samt resultat som vi har åstadkommit med vårt examensarbete vill vi avslutningsvis understryka att yrkesverksamma i det sociala arbetet behöver samtala och agera för att skapa en förändring för de personer som faller offer för en kultur som kvarhåller sina medlemmar från det omkringliggande samhället. Det är oerhört viktigt att inte förbise de unga män som även utsätts för denna typ av problematik, eftersom det krävs en stark motståndskraft för att bryta sig loss från en kultur som undergräver ens förmåga att leva ett självständigt liv. Kommunikationen mellan yrkesverksamma blir angelägen för att generera goda förutsättningar där individer kan välja sin egen tillvaro och lämna livet i *ingenmansland*.

6.2 Rekommendation till fortsatt forskning

En av utmaningarna som vi har uppmärksammat i vår studie är hur det sociala arbetet med målgruppen kräver ett stort kunskapsunderlag för att fånga upp pojkar och unga män som utsätts för HRV. Utifrån vår analys finns det utmärkande drag som påvisar att målgruppen inte uppsöker hjälp självmant utan att andra omständigheter kan leda till att de kommer i kontakt med myndigheter, exempelvis när de söker efter uppehållstillstånd till ett arrangerat äktenskap. Vi är medvetna om att inte alla myndighetsutövare arbetar utifrån fördomar kring vilken målgrupp som utsätts för HRV, däremot vill vi understryka att det krävs vidare forskning kring hur unga män upplever sin situation samt vilka insatser som kan behövas. Slutligen blir vår rekommendation till fortsatt forskning essentiellt för ett arbete där insatser behöver sättas in som ett långsiktigt mål men även som akuta tillvägagångssätt för att tillgodose målgruppens behov.

Källförteckning

Tryckta källor:

Ahmadi F (2006) *Culture, religion and spirituality in coping: the example of cancer patients in Sweden*. Stockholm, Elanders Gotab

Alvehus J (2019) *Skriva uppsats med kvalitativ metod - en handbok*. Stockholm, Liber

Asaad A (2011) *Stjärnlösa nätter: en berättelse om kärlek, svek och rätten att välja sitt liv*. Stockholm, Norstedts.

Baianstovu, R., Strid, S., Cinthio, H., Särnstedt Gramnaes, E., Enelo, J-M (2019) *Heder och samhälle: Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar*. Örebro: Örebro Universitet. Rapport nr 17, ISBN 978-91-87789-32-8

Baladiz D (2009) *I hederns skugga - de unga männens perspektiv*. Stockholm, Gothia

Brattberg G (2008) *Att hantera det ohanterbara - om coping*. Stockholm, Elanders digitaltryck

Darvishpour M (2010) *Mannens maktförlust vid migration - en del i "hedersförtryck" och konflikter inom invandrade familjer*. I: Hansson M. Perspektiv på manlighet och heder. Stockholm, Gothia, ss. 16 - 39

Darvishpour M (2014) *Jämställdhet, etnicitet och "andra män" - ett intersektionellt perspektiv på förändringar av maskulinitet efter migration*. I: SOU. Män och jämställdhet: betänkande/av Utredningen om män och jämställdhet. Stockholm, Fritzes, ss.1-28

Dyregrov A (2010) *Barn och trauma*. Lund, Studentlitteratur AB

Frydenberg E (2002) *Adolescent Coping: Theoretical and Research Perspectives*. London, Routledge

Grutzky E (2009) *Hedersideologi. En kort introduktion*. I: Shields (red.) *Heder i Sverige*. Keuru, Otavas, ss. 59-69

Grutzky E & Åberg L (2013) *Heder och samvete*. Finland, Fri Tanke.

Gustavsson B (2004) *Kunskapande metoder inom samhällsvetenskapen*. Lund, Studentlitteratur

Hammarén N & Johansson T (2007) *Identitet - vilka är du?* Stockholm, Natur och Kultur

Hammarén N & Johansson T (2009) *Identitet*. Malmö, Liber AB

Hansson M (2010) *Den förödande skammen*. I: Hansson M (red.) Perspektiv på manlighet och heder. Stockholm, Gothia, ss. 60-71

- Hussein J (2017) *Heder och hedersvåld. Berättelser, fakta, fördomar*. Göteborg, Korpen
- Hussein J (2020). *Min bror köper omoderna kläder åt mig*. I: Mårtens Y (red.) *Vi måste börja med barnen*. Stockholm, Ordfront, ss. 80–88
- Hydén L (1997) *De otaliga berättelserna*. I Hydén L och Hydén M (red) *Att studera berättelser*. Stockholm, Liber, ss. 9–23
- Hwang P & Wängqvist M (2014) *Ungdomar och unga vuxnas identitetsskapande i relation till familjen*. I Sorbring E, Andersson Å och Molin M (red.) *Att förstå ungdomars identitetsskapande: En inspirations- och metodbok*. Stockholm, Liber AB, ss. 20–42
- Jacobsen D I (2017) *Hur genomför man undersökningar? Introduktion till samhällsvetenskapliga metoder*. Lund, studentlitteratur AB
- Jensen T & Sandström (2016) *Fallstudier*. Lund, Studentlitteratur
- Johansson A (2009) *Narrativ teori och metod*. Lund, Studentlitteratur
- Lewin F & Lewin B (2003) *Sexualitet och heder. Identitet i kris hos unga människor med utländsk bakgrund*. I: Ahmadi N (red.) *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm, Liber, Statens institutionsstyrelse (SIS), ss. 139–158
- Mahmoud A (2017) *Om att överleva - ett vittnesmål om hedersvåld och förtryck*. Göteborg, Lindelöws
- May T (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund, Studentlitteratur
- Patton M.Q. (2002) *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications
- Schlytter A & Rexvid D (2016) *Mäns heder - att vara både offer och förövare*. Lund, Studentlitteratur
- Snyder C.R. (1999) *Coping: the psychology of what works*. New York, Oxford University Press
- Sjöblom Y (2005) *Att bli utstött hemifrån - en narrativ analys*. I: Larsson S, m.fl. (red.) *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund, Studentlitteratur, ss. 201–206
- Sjögren A (2003) *Kulturens roll i identitetens byggande*. I: Ahmadi N (red.) *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm, Liber, Statens institutionsstyrelse (SIS), ss. 17–48
- Svenning C (2003) *Metodboken: Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling*. Eslöv, Lorentz förlag
- Vetenskapsrådet (2017) *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.978-91-7307-352-3
- Wikan U (2009) *Om heder*. Göteborg, Daidalos

Wrangsjö B (2010) *Identitetsskapande, manlighet och heder*. I: Hansson M (red.). *Perspektiv på manlighet och heder*. Stockholm, Gothia, ss. 135–156

Digitala källor

Sveriges riksdag, (1990) Lag (1990:52) *med särskilda bestämmelser om vård av unga*. >https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-199052-med-sarskilda-bestammelser-om-var_d_sfs-1990-52<HTML (Hämtad:2020-04-04)

Sveriges riksdag, (1949) Lag (1949:382) *om Föräldrabalk*. >https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/foraldrabalk-1949381_sfs-1949-381<HTML (Hämtad: 2020-04-06)

Sveriges riksdag, (2001) Lag (2001:45) *om Socialtjänstlag*. >https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453>HTML (Hämtad: 2020-04-08)

Sveriges riksdag, (2009) Lag (2009:400) *om Offentlighets- och sekretesslag*. >https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/offentlighets--och-sekretesslag-2009400_sfs-2009-400<HTML (Hämtad: 2020-04-08)

Sveriges riksdag, (2018) Lag (2018:1197) *om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*.>https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197<HTML (Hämtad: 2020-04-06)

Bilaga 1 – Analys av empiri

Ahmad Mahmoud

Grön text: kunskapsöversikt

Blå text: teori

Orange text: livsberättelsen

Parallellsamhälle

Biancova, m.fl. (2019) konstaterar att för ungdomar utsatta för HRV kan det innebära i svårigheter med att skapa och upprätthålla nära relationer. Detta har sin grund i den sociala kompetensen tillvaro, men inkluderandet i kombination med erfarenheten av våld och kränkningar från närstående. För dessa ungdomar finns en risk att bestämda delar av sig själva är utslutna från samhället och förstås är så centrala i deras liv. Det finns en fara för att utveckla ett icke-organisativt och potentiellt stigmatiserande liv som verkar oönskade. Ungdomar som är utsatta för HRV lever oftast ett dubbelt liv med ett liv som de söker och är lyckliga. Följden av dubbellivet är flera och påverkar så olika dimensioner som "jagkänslan" till meningsfullheten enligt av ytterligare våld och förtroende (Biancova, m.fl. 2019: 33).

Schlytter och Revell (2017) skriver om hur parallellsamhället kan beskrivas som ett "samhälle" som styrs utifrån sina egna lagar och regler som är baserade på en social kontroll. Våld, utslutning, bekämpning, uppförande, hälsa och skola. Genom en sträng kollektiv kontroll hindras den individuella friheten samt personlig utveckling. Förebyggande aktiviteter är den kollektivt konstruerade kontrollen med förbud mot att göra aktivitet utanför gruppen och inte ställa individuella krav. Utan det stora starka kollektivet som vill skapa utgångspunkt, dessa står av den kollektiva kontrollen till kollektivt konstruerade normer och värderingar riktade. Oftast är det utmanat som är de främsta motståndarna till förändring med förklaring i att de vill bevara sina privilegier (Schlytter & Revell, 2017: 107 & 110).

Kulhars kan aldrig helt förstås en persons åsikter och beteende, dock kan det vara till nytta i de fall som utmaningar är utmaningar i att förstå personens värderingar. Då kan människor ställa sig frågan vilken roll kollektivt faktorer spelar i individens handlingar (Sjögren, 2003: 19-20).

Huang och Wangqvist (2014) belyser behovet av *psykosocialt motstånd* under utmaningsperioder, en sorts plan från påverkan och ansvar. Förtroendet mellan ett motståndskollektiv kan vara en sekundär period där ungdomarna får möjligheten att vara två sidor av samhället och bota på tillitliga roller. Detta skulle leda till att barn får en möjlighet att "lita sig själva". Under den perioden byter ungdomarna ofta riktning i olika hälsa i livet genom utbildning, arbete, partner och boende. Således blir ungdomen alltså ställd i sig själv och som en följd förändrar även relationen till de egna föräldrarna, kan byta bostad, förhållningssätt och andra utmaningar och inte direkt som föräldrar (Huang & Wangqvist, 2014: 24 & 30).

Ahmad skriver att det är till att medlemmarna av dessa parallellsamhället vill vara dånkar. Han menar på att de vill ha samma rättigheter och förstås som dånkar men de vill

inte vara dånkar. Hans förklarar småg att dånkarna var stora och förklarade gränser därmed så för att uppfylla kulturen till att vara en dånkar (Ahmad, 2019: 6).

När Ahmad var liten i väntade han att han inte skulle stanna under hörselarna (Ahmad "samma" "samma"). Pappan ledde på den tiden borgerliga familjerna av de olika hörselarna id Ahmad idag att han var tvungen att ta sig från familjen, ja fortare, desto bättre. Han poängterar dock att det inte är så lätt som de flesta tror. I synnerhet känner han att han väntade längtat frågade varför Ahmad inte bara flyttade.

De bor i Danmark och har följt sin, de betecknar väl själv? (s.118). Så enkelt var det inte, Ahmad lyfter fram: *Vi lever i en folkförhoppning om att alla som bor i Danmark är bra. Det samma möjligheter, och att vi alla behandlas lika. Jag lever i två världar: det Danmark som alla känner till, och det parallella Danmark som alla borde för. Även om jag skulle tro det, så är det det parallella världen som är den dominerande och styrande. Och det är inom detta samhälle, lagar och regler som alla ska leva i. (s.118-119).*

Identitet

För ungdomar i synnerhet hos pojkar med utländsk bakgrund kan den utpräglade sociala bakgrunden och diskrimineringen i samhället leda till en förståelse av deras starka identifikation. Det kan även skapa legitimitet för att patnerkala värderingar ta en allt större plats. Den sociala bakgrunden och diskrimineringen kan även resultera i att ungdomar av ungdomarna väljer att placera sig utanför familjen och samhällets normer för att istället bilda ett eget samfund (Duviksson, 2014).

Det finns en kontroll från föräldrarna och föräldrarna är utpräglade bestämda som bestämda utpräglade. Härav följer att samhället med utpräglade normer kräver barnens uppförande, regler och förväntningar. En lösning hade kommit vara att utmaningar skulle vara till nytta för att vara barn och ungdomar som lever i bestämda riktning så att de inte blir kopier av sina föräldrar gamla patnerkala värderingar (Huang, 2010: 88).

Under individutmaningen sätts det individuella projektet i fokus vilket resulterar i en utmaning lösning av sig. I sin tur resulterar det till ett nytt sätt att se och värdera till den kollektiva tillhörigheten. Personen kan utmaningar, själva sig frågan, vad kan detta vara? Följaktligen skapas ett reflexivt förhållningssätt till det kollektiva. Resultatet handlar det inte om att utmaningar väljer bort det kollektiva gruppen utan snarare en utmaning, således har utmaningar samhället medfört i att människor kan experimentera med olika identiteter och möjligheter (Linnarsson & Johansson, 2009: 29-30).

Ahmad nämner en utmaning för barn barn konstruerade kan faktiskt utmaningar förstås. Han nämner sig fast det alla i kollektivt tillhörande samma nationella identitet, småg att de alla var dånkar barn. Förstare uppgett i samma ögonblick som läraren sa det som Ahmad är i vuxen ålder glad över att läraren vägrade ta upp det utan att bli rädd för att bli kallad rånar. Dock betonas han att det är en kärlek balans. Han menar på att allt det inte skulle uppstå en situation där individens tvång skulle det som skulle det andra. Han ser sig själv som dånkar, något som han

är rädd över, småg att som han accepterar sitt utseende och att känna till dess kultur. Detta med utmaningar i att han aldrig kan bidra på det faktum att han ser ut som han gör med att vara dånkar, samma typen och samma land. Han lyfter fram att det är viktigt att berätta för alla barn som lever i Danmark att landet är deras land. Detta skapar de olika möjligheterna för barnen till att till det där, känna samhörighet och stå starka som fria individer. Annars kan det i vissa fall skapa ett yttre förhållande till både Danmark och föräldrarnas land. Ahmad skriver att alla behöver känna samhörighet, dock känns ingen kampa för att bli delaktig i en gemenskap som de känner att de inte tillhör (s.120-121).

Myndigheterna/samhällets stöd

Det är viktigt att betona hur även denna målgruppen drabbas av bedrägliga tankar, poekarna kan vara de som utsatts för HRV och kan även vara de som väntar utifrån kollektivt över familjens medlemmar. Förtroendet mellan ett problem med HRV måste vara utifrån ett utmaningsmoment som tar hänsyn till sådana "dåra migration, kultur, sin, klass samt de sociala förhållningar som förklarar dessa familjers olika utmaningar. Måttfullheten hos utmaningar kan skapa en betydelsefull förståelse för medlemmarna i hur den bedrägliga världen. Förtroendet skrivs att forskning tyder på att bedrägliga tankar förstås snarare än förstås till utmaningar (Duviksson, 2014: 16-17).

Långsiktighet är i sig själv den viktigaste faktorn för att utmaningar stöd till utmaningar för HRV. En viktig aspekt som utmaningar behöver ha i åtanke är att utmaningar personer som har fört med förtroende, våld, legitimitet och kontroll inte har utvecklat den självständighet och de förändringar som krävs för att bygga upp en autonom personlighet som utmaningar. Det är ytterst viktigt att utmaningar individerna behöver till grund för de utmaningar som utmaningar. Därmed kan dessa kollektiva lära vara utmaningar i den betydelse att det förstås på en utmaningar som vilken god är autonom personlighet har. En annan aspekt som utmaningar som över är den utmaningar och utmaningar som i flera fall blir konsekvensen av den utmaningar för HRV bygger med hela sitt sociala nätverk. Sammantaget kan utmaningar utmaningar med kollektivt i den utmaningar som utmaningar utmaningar i kombination med utmaningar med utmaningar sig i samhället samt den utmaningar utmaningar. Följaktligen kan det leda till att utmaningar på barn till en utmaningar som kan utmaningar utmaningar (Biancova, m.fl. 2019: 236-237). Våldet är det även utmaningar till poekarna för utmaningar utmaningar i de i familjen kommer att bli utmaningar utmaningar, makal och juppar. Det är utmaningar utmaningar utmaningar utmaningar, föräldrar, partners och utmaningar som i utmaningar utmaningar att förstå dessa barn (Wangqvist, 2010:142-143).

För att människor skall kunna utmaningar en stabil identitet, behöver barn ha en grundläggande själv, utmaningar utmaningar, självständighet och verksamhet utmaningar (Huang & Wangqvist, 2014: 24).

Vadare förklarar Ahmad hur han själv utmaningar i en önskan att vara mer, att utmaningar och att utmaningar sig. Han betonas att utmaningar som lever i parallellsamhället hindrar denna utmaningar där de konsekvenser krävs sig utmaningar person att göra sig utmaningar för och utmaningar sig från det utmaningar samhället. Detta i sin tur skapar utmaningar för att uppnå individuell frihet och självständighet (s.39).